

4/2016

SFV

magasinet

Bildning & Kultur

ANDRA ARKIVHUSET

Finlands folkskola 150 år ~ Gustaf Sundman ~ Ritz Lindy Hoppers

Nr 4
November 2016
Volym 8, 2. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
sfv@sfv.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2017

Nr	1	2	3	4
Materialdag	20.1	7.4	8.9	10.11
Utdelas	2.3	15.5	16.10	15.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter och YouTube.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi
Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMFOTO
Rabbe Sandelin

OY FRAM AB, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETERSSON

”

Det har funnits konflikter och människor på flykt i alla tider, och flyktingskap är ett tema som är ständigt aktuellt. Men visst är det en högaktuell diskussion för oss just nu. Jag vill delta i den diskussionen och skapa förståelse för att ingen människa frivilligt lämnar sitt hem.

Danjin Malinovic, s.8.

FOTO: ANNAHUERTA

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Den finlandssvenska bokutgivningens tillstånd
- 6 Kort
- 8 Ingen lämnar sitt hem frivilligt
- 11 Kolumnen: Bildningen och populismen
- 12 Folkskolan som hävstång och fäste
- 18 Möten på bokmässan
- 20 Barnkören som är tillgänglig
- 22 Gustaf Sundman – Arkivarie
- 27 Birgitta Aurén – Bibliotek och folkbildning
- 30 Finlandssvenska landsbygdsutvecklare samlades i Karis
- 33 Bengelsdorff: Kanske ingen jultomte
- 34 Swing är frihet och glädje
- 38 Beijarholmen – SFV:s skärgårdsparadis för lärare
- 41 Kolumnen: Till försvar för bildningen
- 42 Frågan
- 43 SFV fakta
- 44 Medlemsvård
- 45 Tom gav ut ordlös roman
- 48 Västnyländska kultursamfundet – en kulturell doldis
- 50 Författare på djupet
- 54 Boklådan
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

12

Folkskolan i Finland var för 150 år sedan ett svar på nya tidens utmaningar; den kyrkliga läs- och kristendomsundervisningen ansågs på 1850-talet som alltför begränsad med tanke på den snabba samhällsutvecklingen.

► *Sidan 12*

22

Det är sällan man har förmånen att besöka skärgården mitt i november. I vinterkylan är det svårt att skaka av sig den mentala bilden som man som turist oftast förknippar med sommar, sol och båtliv. SFV-medaljören, pensionerade läraren, miljökämpen och arkivarien Gustaf Sundman har i åratal sett årstiderna bytas på Gåsö i Ingå. Han har varit skriven på ön sedan 1970-talet, och är permanent bosatt där sedan 1995.

► *Sidan 22*

34

Swing är den dansvänliga och fartfyllda grenen av jazz, vilken utvecklades under 1930- och 1940-talet och som associeras med musiker som Benny Goodman, Glenn Miller, Count Basie och Duke Ellington. För knappt tio år sedan startade skådespelarna Lina Ekblad och Carla Fri en dansgrupp i Vasa. Gruppen växte och en förening bildades och gavs namn efter en variant av swingen: Ritz Lindy Hoppers.

► *Sidan 34*

Frågor om donationer till SFV samt SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemskap.

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om SFV:s bidrag och stipendier

VIVEKA ÅBERG
KOORDINATOR
viveka.aberg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om föreningsverksamhet

STEFAN ANDERSSON
PERSONALADMINISTRÄTOR
(ÄVEN EKONOMI)
stefan.andersson@sfv.fi
050-441 0630

Frågor om SFV:s studiecentral

SIXTEN SANDSTRÖM
REKTOR FÖR
SFV:S STUDIECENTRAL
sixten.sandstrom@sfv.fi
050-4824329

Frågor om lokal utveckling & projekt

ANN-SOFI BACKGREN
SPECIALSAKKUNNIG
ann-sofi.backgren@sfv.fi
050-522 26 42

Frågor om studiecentralens kurser och föreningsverksamhet

SEBASTIAN GRIPENBERG
VERKSAMHETSOMBUD
NYLAND
sebastian.gripenberg@sfv.fi
050-441 0818

Frågor om festsalen G18 och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-366 6436

Frågor om studiecentralens kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÅBOLAND
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Frågor om SFV:s kommunikation, publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
REDAKTÖR
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om studiecentralens kurser

ANNA-KARIN ÖHMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÖSTERBOTTEN
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATÖR
christine.skogman@sfv.fi
050-4340 620

Den finlandssvenska bokutgivningens tillstånd

En av de bästa egenskaperna hos tankesmedjan Magma är att organisationen levererar riktiga siffror och statistik gällande aktuella samhällsfrågor. De interna finlandssvenska debatterna blir på ett dramatiskt sätt bättre, då man kan diskutera fakta, i stället för att fastna i spekulationer och gissningar.

En av de senaste Magma-rapporterna gäller den finlandssvenska bokbranschen, i trycket av allmänna nedåtgående trender på bokmarknaden, och i ljuset av förlagsfusionen mellan Schildts och Söderströms år 2011.

Siffrorna från perioden 2011–2015 är intressanta och i många fall glädjande. Av alla böcker som ges ut i Finland har andelen svenskspråkiga böcker ökat från 4,8 procent till 5,2 procent. Och år 2015 var medelupplagan på en finlandssvensk roman cirka 860. Det är en aktningvärd siffra, då medelupplagan på den betydligt större rikssvenska marknaden är cirka 7100 exemplar, inberäknat riktiga storsäljare.

Mot alla farhågor gick inte antalet skönlitterära finlandssvenska utgåvor ned efter förlagsfusionen, samtidigt som fler böcker såldes. Det tyder på att fusionen bidrog till en positiv utveckling när det gäller vad som ges ut inom den finlandssvenska skönlitteraturen. Notera att i statistiken inte ingår Förlaget M, som inledde sin utgivningsverksamhet 2016.

I siffrorna kan man ändå se några orosmoln. Det fusionerade förlaget gav 2015 ut färre faktaböcker än de separata förlagen sammanlagt år 2011. I viss mån har detta kompenseras av utgivning på mindre förlag, där verk som behandlar lokala fenomen kan bli riktiga storsäljare. En annan intressant siffra gäller bilderböcker för barn. Försäljningssiffrorna dalar, men det korrelerar samtidigt med stor utlåning på biblioteken. Det kan tolkas som att satsningarna på framtidens läsare verkar bära frukt, men att barnböckerna är för dyra att producera och köpa.

Utmaningar och hot finns alltså, men i ljuset av de allmänna trenderna ser den finlandssvenska bokens status inte mer dramatisk ut än för andra, inte ens efter förlagsfusionen.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Skriv
eller ring!

www.sfv.fi | sfv@sfv.fi | 09-684 4570 | abo@sfv.fi | vasa@sfv.fi

Pilotprojekt: Ålandsstipendier

■ I februari 2017 finns det möjlighet för åländska studerande inom områdena

- ▶ barnträdgårdslärare
- ▶ klasslärare
- ▶ speciallärare

vid universitet/högskola på svenska i Finland ansöka om stipendium. Tre stipendier på 5000 euro delas ut.

▶ Vem kan söka?

Stipendierna kan sökas av åländska studerande som inlett sitt första studieår hösten 2016 vid universitet/högskola på svenska i Finland.

▶ När ska man söka?

Ansökningstiden är i februari 2017.

▶ Allmänt om pilotprojektet:

Stipendierna utgör ett pilotprojekt, pilotperioden är 2017-2019. Syftet är att utreda om ett stipendiesystem kan befrämja byggandet av aktiva kontakter mellan Åland och fastlandet, i ett läge då allt färre åländska studerande väljer Finland som studieland. Pedagogikområdet fungerar som pilot- och utvärderingsområde.

Mera information på www.sfv.fi.

Öppen nominering till SFV:s priser och medaljer

■ SFV:s öppna nominering av kandidater till SFV:s pris och medaljer 2017 fortsätter hela december. Så här går nomineringen till:

▶ Nominera dina kandidater på www.sfv.fi/nominera

▶ På samma sida finns en länk till beskrivningar av priserna och medaljerna, och en länk till en lista på tidigare prismottagare (nominera inte i onödiga personer som redan mottagit SFV:s utmärkelser).

▶ Nomineringstiden tar slut 31.12.2016.

▶ Endast elektroniska nomineringar tas emot – har du inte dator eller annars behöver hjälp, vänd dig till en bekant, eller till närmaste bibliotek.

▶ Både föreningar och privatpersoner kan nominera kandidater. Nomineringen ska innehålla formella och icke-formella meriter, behövlig dokumentation och referenser till personer som vid behov kan ge mer information.

▶ Alla SFV:s pris och medaljer delas ut på SFV:s vår- och utdelningsfest i mars.

Caj Ehrstedts pris 2017

■ SFV utlyser Caj Ehrstedts pris som utgår ur Eva och Caj Ehrstedts fond.

Priset är avsett för en finlandssvensk sångare som före tävlingens utgång 31.12.2016 inte fyllt 30 år. Priset ges i genren klassisk musik och gäller således inte pop- eller jazzmusik. Prissumman är 5 000 euro.

Fritt formulerade ansökningar inklusive cv skall sändas till Svenska folkskolans vänner, PB 198, 00121 Helsingfors, senast 31.12.2016 (poststämpel godkänns). Märk kuvertet "Caj Ehrstedts pris".

Till ansökan skall bifogas en cd eller ett USB-minne med fyra bidrag:

- ▶ en opera- eller en oratoriearia
- ▶ en nordisk/finländsk romans
- ▶ en tysk lied
- ▶ en valbar sång eller aria från perioden 1900–1950

Priset delas ut i mars 2017. Mera information ger Camilla Nordblad, camilla.nordblad@sfv.fi, tfn 045-121 08 64.

Caj Ehrstedt (1937–2015) var folkskollärare, sångare och han debuterade vid Nationaloperan 1964 som Rodolfo i Puccinis opera *La Bohème*. Han var även anställd både vid Kungliga teatern i Stockholm och vid Den Norske Opera i Oslo. Efter sin pensionering verkade han som körledare och pedagog.

Ansök om SFV:s vistelsestipendier

I december är det igen dags att ansöka om SFV:s vistelsestipendier i Ingå skärgård för lärare och barnträdgårdslärare, och i Västanfjärd för bibliotekarier och kulturarbetare. Skicka in din ansökan via ansökningsblanketten på SFV:s nätsidor, www.sfv.fi/ansok.

FOTO: RABBE SANDELIN

■ **Bejarholmen.** SFV ger möjlighet till en sommarvistelse på Bejarholmen i Barösund, Ingå, för lärare och barnträdgårdslärare.

Bejarholmen är ett paradiset med sina fina stränder och mjuka klippor. På holmen finns två välutrustade stugor med kök, matrum, sovrum och var sin bastu. Stället lämpar sig ypperligt för en barnfamilj, och den ena byggnaden kan utmärkt fungera som gäststuga. En båt står till förfogande för hela vistelse-

perioden. Därför förutsätts också vissa praktiska färdigheter i båthantering och navigation. Vistelsen är hyresfri, men stipendierna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

Ansökningsperioden pågår hela december och vistelserna fördelas enligt följande:

- ▶ en finlandssvensk lärare under perioden 15.5 – 14.7.2017.
- ▶ en färdigt utbildad barnträdgårdslärare under perioden 16.7 – 15.9.2017.

FOTO: RABBE SANDELIN

■ **Lillholmen.** Föreningen ger dessutom möjlighet till en sommarvistelse på Lillholmen i Västanfjärd för kulturarbetare och bibliotekarier.

Lillholmen är ett idylliskt allmogetorp, naturskönt beläget med en barnvänlig simstrand och väg ända fram. Huvudbyggnaden består av två rum och kök och en vindsvåning med ett litet sovrum. El och rinnande vatten finns. I den separata bastubyggnaden finns dessutom ett

sovrum, idealiskt för gäster. Tillgång till roddbåt och en liten motorbåt. Vistelsen är hyresfri, men stipendierna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

Ansökningsperioden pågår hela december och vistelserna fördelas enligt följande:

- ▶ en kulturarbetare under perioden 15.5 – 14.7.2017.
- ▶ en bibliotekarie under perioden 16.7 – 15.9.2017.

1924

■ I september 1924 dog verkställande direktör Fredrik Rosberg, som varit SFV:s kassör och skattmästare 1887–1924 – sammanlagt 38 år. Han är en av de få ekonomiansvariga inom SFV vars porträtt (målat av Elsa Sourander 1938) återfinns bland porträtten på SFV-kansliet i Helsingfors, som i övrigt uteslutande består av SFV:s ordförande eller kanslichefer.

Att Rosberg fått ett eget porträtt beror på hans stora positiva inflytande på SFV:s ekonomi under de tidiga åren, och på att han även var direktionsmedlem (styrelsemedlem) i dryga trettio år. Benämningen kassör ändrades år 1913 till skattmästare.

Rosberg var östnylänning, och skaffade sig en gedigen utbildning; han var både ingenjör och filosofie kandidat. Som student kom han under Axel Olof Freudenthals inflytande och engagerades därför starkt i olika svensk-nationella och kulturella strävanden. Till vardags arbetade han först som maskiningenjör, och sedan vid telegrafverket, som till sist ledde till direktörsposten vid Helsingfors Telefonaktiebolag 1902.

Rosberg innehade många andra förtroendeposter utöver den i SFV. Av samtiden beskrivs han som flärdfri, samvetsgrann och redbar.

Text & Foto Pamela Friström

Ingen lämnar sitt hem

FRIVILLIGT

Han står ensam i strålkastarljuset och berättar om en barndom på flykt. Med allvar, utan att försköna, men också med humor och värme. Hur han den ena stunden spelar fotboll med kusinerna på gatorna i hemstaden, och den andra flyr hals över huvud.

Det har gått snart 25 år sedan **Danjin Malinovic** tillsammans med sin familj flydde sitt hem i den lilla staden Derventa i norra Bosnien. Danjin, som är sex år, glömmer att packa sina älskade superhjeltefigurer Batman och Herkules. ”Det gör inget”, tröstar hans mamma, ”de kan vakta huset så länge”. Inte ens de vuxna kan föreställa sig att de inte kommer att återvända hem. Att det ska ta över fem år att hitta ett nytt.

Från Derventa går färden till Zagreb, till Moskva och till en flyktingförläggning i Sverige. Men familjen får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd, och bestämmer sig för att gå under jorden.

Via vänner hittar de ett ställe där de kan gömma sig, på vindsvåningen till ett loppis. Danjin och hans storasyster får inte gå ut, inte föra oväsen, inte visa sig i fönstren, inte se på tv, inte tända lampor.

– Jag brukade tänka att vi var en vampyrfamilj, ler Danjin Malinovic.

Efter flera år som papperslösa kom slutligen beslutet som gav familjen rätt att stanna, och göra Sverige till sitt hem.

Danjin var 12 år och kunde börja skolan för första gången.

MER AKTUELL ÄN NÅGONSIN. I dag är Danjin Malinovic skådespelare, och aktuell med föreställningen ”Var är mitt hem?”, en självbiografisk monolog som bygger på hans upplevelser som barn. Sedan debuten fyra år sedan har pjäsen spelats 166 gånger, och ytterligare 80 framträdanden är inbokade.

– Det blir inte många lediga dagar om året, men jag får göra det jag älskar.

Malinovic uppträdde nyligen på G18-prat i Vasa och i Helsingfors inför en publik på totalt 300 gymnasieelever.

– Jag uppträder ofta inför ungdomar. Efter föreställningen brukar jag inbjuda till en frågestund med publiken och det är alltid väldigt givande, för då hör man hur ungdomarna funderar.

Han berättar att en av de första frågorna brukar vara om berättelsen är sann.

– Någonstans berättar den frågeställningen vilken trygg värld vi lever i. För barn och ungdomar är det nästan omöjligt tro att det här verkligen har hänt. Och min historia är inte ens speciellt unik.

– Min förhoppning är att de som ser min föreställning får en tankeställare, säger Danjin Malinovic.

När ”Var är mitt hem?” hade premiär 2012 hade inbördeskriget i Syrien precis brutit ut, och flyktingströmmarna till Europa var betydligt mindre. I dag är pjäsen mer aktuell än någonsin.

– Det har funnits konflikter och människor på flykt i alla tider, och flyktingskap är ett tema som är ständigt aktuellt. Men visst är det en högaktuell diskussion för oss just nu. Jag vill delta i den diskussionen och skapa förståelse för att ingen människa frivilligt lämnar sitt hem. Ett hem är alltid ett hem, säger Malinovic.

EN ÖGONÖPPNARE. I publiken i SFV-huset G18 i Helsingfors sitter **Annette Bäckström** och **Fred Koskinen** från Mattlidens gymnasium i Esbo. Danjin Malinovic har precis avslutat sin frågestund och många av åhörarna sitter tysta, märkbart berörda.

– Han har gått igenom otroligt tunga saker, och ändå står han här framför oss och berättar om det. Det är fint, säger Koskinen.

Uppskattningsvis 30 miljoner barn är på flykten i världen i dag. Det är hjärtskärande. Alla de gånger man känner sig oönskad, ovälkommen. Det sätter spår i ett barn, säger Danjin Malinovic.

Vi kunde göra mycket mera för att hjälpa dem som kommer hit. Unga skulle kunna spendera tid med flyktingar. Vara vänner, säger Fred Koskinen och Annette Bäckström som såg föreställningen i SFV-huset G18 i Helsingfors.

– Jag blev ganska berörd av det han berättade om tiden i Ryssland, när maskerade män bröt sig in i deras hem och misshandlade hans föräldrar, berättar Bäckström.

– Att sådant händer... och det var inte ens så länge sedan. Många förstår säkert inte hur det är att vara på flykten. Jag önskar faktiskt att hela skolan hade fått se pjäsen, säger hon.

Fred Koskinen och Annette Bäckström säger att flyktingkrisen inte syns nämnvärt i deras egen vardag

– Vi lever nog lite i en bubbla. Vi ser ju inget av allt det där man hör och ser i nyheterna, säger Bäckström.

– Därför är steget att hjälpa kanske lite längre. Det är så lätt att tänka att vi har vårt och de har sitt. Därför var den här pjäsen så bra, den öppnade ögonen, säger Koskinen.

– Vi borde göra mera. Vi borde inte sitta och titta på, säger Bäckström.

” Det är så lätt att tänka att vi har vårt och de har sitt. Därför var den här pjäsen så bra, den öppnade ögonen.

SE INDIVIDEN. Danjin Malinovic minns hur han från morföräldrarnas gård en bit utanför Derventa såg himlen över hemstaden lysas upp av missiler. ”Fyrverkerier” sa hans föräldrar, och Danjin grämde sig över att han inte var hemma när det för en gångs skull sköts raketer.

– I de nordiska länderna finns en trygghet, som gränsar till naivitet ibland. Det var precis så vi tänkte i Jugoslavien. Vi hade det bra, alla levde tillsammans, vi var lyckliga. Ingenting kunde hända oss. Men när vi lät fel människor komma till makten, då gick det undan.

Det är viktigt att inte låta sig invagas i en falsk trygghet, menar Malino-

vic, utan att för den skull förlora hoppet. Den stora majoriteten är goda människor som vill gott.

– Men låter man högerextrema krafter ta plats kan historien upprepa sig, säger han.

Så vad borde vi göra? Enligt Danjin Malinovic kan alla börja med sig själv och sina attityder.

– Ett problem är att vi ser på dem som kommer hit som flyktingar väldigt länge. Det tycker jag är fel. Det blir ett sätt att avpersonifiera en människa, en individ. Om vi såg på varandra mer som individer, som medmänniskor, då tror jag också att integreringen skulle lyckas och högerextremismen skulle avta. ♦

Bildningen och populismen

De nattsvarta nationalistiska, rasistiska rörelserna i Europa, Brexit, Trump och så vidare visar att vi försummat bildningen på ett oförlåtligt sätt. Bildningen löser inte alla problem men den utgör en nödvändig grund för andra åtgärder, för en bättre politik.

Bildning är ett mångfacetterat uttryck, i många fall luddigt och svårgripbart. Men det finns kärnor att ta fasta på. För att rafsa ihop några av dem: Allmänbildning är en motsats till den smala, specialiserade utbildning som prioriteras. Bildningen utgår från fakta, inte tro och fördom. Den bildade människan bemöter sina medmänniskor sakligt. Bildningen är inte värderingsfri, den bygger på humanism – vilket innefattar tron på människan som individ och i grupp och därmed också tron på demokrati.

Det mesta av detta har beslutsfattare i västvärlden flinat åt i decennier, vilket bäddat för att populismen nu kan gapskratta åt bildningsvärdena. Resan hit har varit lång och naturligtvis svåröverskådlig, men låt mig visa upp några reseminnen.

Beslutsfattarna anser att marknaden bestämmer bäst. Tittarsiffrorna (och därmed annonsintäkterna) är bättre för underhållande nyheter än för sakliga, analyserande nyheter. Detta har till exempel resulterat i att TV-nyheterna i USA blivit underhållningsprogram, med Fox i spetsen. (På X-factor röstar man på den bästa showen så...)

Det är inte så farligt att ljuga, alla ljuger ju! Så säger populisterna, och tyvärr är det till en liten del sant. Denna lilla del är förödande!

Beslutsfattarna har, i princip, faktabaserat beslutsfattande som ideal. Men som vi alla vet är världen komplicerad. Det går inte att gå ut och avläsa termometern för att förstå klimatförändringen, det krävs forskning. Om man sätter in detta i arbetet till exempel i Bryssel så förstår man svårigheten. Lobbying är vardag och det är de stora företagen och institutionerna som kan tala för sin sak på basen av forskning. Och vem är väl så dum att man visar upp resultat som talar emot ens intressen? Vetenskapligt kunde man tidigt visa att det fanns ett samband mellan att röntga gravida kvinnor och förekomsten av leukemi hos fostret. Men det dröjde trettio (!) år innan man slutade göra det. Sjukvårdsetablissemang och företagen hade investerat prestige och pengar, så rapporten begravdes. Bildningsidealet att utgå från verkligheten, från fakta, urholkas alltså av en tendens att de fakta som gynnar de resursstarka kommer bättre fram, det finns alltså en liten lögn inbyggd.

Det här har nu pågått så länge att många människor upplever dels att deras egen situation har försämrats, dels att de stormrika blir allt rikare och smiter undan med pengarna till skatteparadis. Är det så konstigt att populismen vinner bara genom att raskälla, utan att presentera en tillstymmelse till vettiga åtgärder?

Det föds också lätt en tanke hos makteliten om att en politik som bygger på fakta måste vara den enda riktiga. Om så är, vad behöver vi då demokrati till? Det är ju bara tyckande eller hur? Folkomröstningar är farliga eftersom folk röstar fel (Brexit), och i personval så väljer de fel (Trump).

Vi har alltså makthavare som för en politik som skapar ökande klyftor, och vi har en populism som med förenklade, ibland fascistiska och rasistiska, slagord tackar och tar emot den vrede som skapas.

Vi har skapat – och skapar – ett monster istället för att sakligt och lågmält bygga upp bildningen.

Peter Backa

HAR MER ÄN 30 ÅRS ERFARENHET AV ATT UTVECKLA FOLKRÖRELSE OCH BYAVERKSAMHET.

” Vi har skapat – och skapar – ett monster istället för att sakligt och lågmält bygga upp bildningen.

Lärarseminariet
i Ekenäs
grundades
1871.

Text Håkan Andersson, professor emeritus

FOLKSKOLAN

som hävstång och fäste

Folkskolan i Finland var för 150 år sedan ett svar på nya tidens utmaningar; den kyrkliga läs- och kristendomsundervisningen ansågs på 1850-talet som alltför begränsad med tanke på den snabba samhällsutvecklingen.

karakteren samt den pedagogiska insigt och erfarenhet, hvarförutan de icke förmå till det allmännas sanna bästa handhafva sitt ansvarsfulla och svåra kall.” Vid seminarierna i Ekenäs och i Nykarleby, grundade 1871 och 1873, skulle de svenskspråkiga kvinnliga och manliga lärarna utbildas.

LÄROPLIKTEN DET EFTERTRAKTADE MÅLET. Den modersmålsbaserade kommunala fyraåriga folkskolan skulle i varierande

etableringstakt omgestalta den elementära folkbildningen i landet. Ur etableringshistorien kan noteras att läsåret 1886–87 saknades folkskola endast i en stadskommun, medan 109 landskommuner var utan skola. Men skoletableringen i landskommunerna steg därefter snabbt. Till detta bidrog en förordning från 1898 som stadgade att elevernas skolväg i regel inte fick överstiga fem kilometer. Antalet skolor var i början av 1870-talet 146, år 1917 cirka 3000.

Uno Cygnaeus

”
[lärarna bör] ega det intresse för vetande och den kristligt sedliga renhet i karakteren samt den pedagogiska insigt och erfarenhet, hvarförutan de icke förmå till det allmännas sanna bästa handhafva sitt ansvarsfulla och svåra kall.

I mina tidiga utbildningshistoriska studier stötte jag på ett betänkande från 1850-talets början som berörde den religiösa folkkupplysningen på landsbygden. I direktiven för kommittéarbetet fastslogs att kyrkans folkundervisning visserligen var lovvärd, men otillräcklig ”i anseende till Finlands förökade folkmängd och den utveckling dess industriella verksamhet erhållit, samt å afseende å den för närvarande i Europa herrskande förvillelse i tänkesätten.” I citatet avtecknar sig tre sfärer som påverkar skola och utbildning; demografin, den rådande eko-

”
I anseende till Finlands förökade folkmängd och den utveckling dess industriella verksamhet erhållit, samt å afseende å den för närvarande i Europa herrskande förvillelse i tänkesätten.

nomiska basen och tänkesätten, den rådande ideologin. Februarirevolutionen hade satt sina spår också i det perifera Nordeuropa.

Den kyrkliga läs- och kristendomsundervisningen bedömdes således som innehållsligt alltför begränsad i förhållande till den aktuella samhällsutvecklingen. Det rådde ett kvalificeringsunderskott i systemet. Men kyrkan och religionen var inte heller längre den självklara integreringskraften, något som varje system för fostran och utbildning, vid sidan av kvalificeringen, måste tillgodose. Statliga och framför allt nationellt-språkliga intressen bör-

jade alltmer göra sig gällande. Modersmålet och den nationella kulturen började stegvis överta religionens integrerande uppgift.

VÄGEN TILL FOLKSKOLAN ÖPPNAD. Motiven för en reform av folkbildningen var för handen. Under senare delen av 1850-talet vidtog, med kejserlig välsignelse, förberedelserna för införandet av en statligt-kommunal folkskola, där Uno Cygnaeus, som känt, blev den framväxande folkskolans energiske företrädare. Efter ett omfattande beredningsarbete kunde så *Folkskoleförordningen* stadfastas 11.5.1866.

Samma datum hade *Reglemente* för Folkskollärare- och lärarinneseminarierna och en *Stadga* för seminariernas och normalskolornas läroplaner utfärdats. Några år senare skulle Öfverstyrelsen för skolväsendet inrättas, som övertog ledningen av landets skolväsen. Biskoparna gjorde sorti, Öfverstyrelsens inspektörer trädde till. Men religionen utgjorde fortfarande en gemensam referensram för landets folkskolor och deras lärare. Enligt *Reglementet* stadgades att de blivande lärarna inte bara skulle besitta nödiga kunskaper och färdigheter ”utan äfven ega det intresse för vetande och den kristligt sedliga renhet i

I denna utveckling ingick även lägre folkskolformer; två-åriga lägre folkskolor, andra småskolor och framför allt ambulerande, statsstödda byskolor ofta i kyrklig regi. För dessa skolformer utbildades även särskilda lärare, på svenska vid Svenska småskolseminariet i Helsingfors, grundat 1897 och vid Lägre folkskolseminariet i Vasa grundat 1915.

Det var dags för nästa steg i folkskolans utveckling. Vid de allmänna folkskolmötena hade man livligt dryftat frågan om lärotvång. Ett initiativ från mötet 1905 resulterade i att en Läropliktskommitté tillsattes 1906 med

Håkan Andersson

”

Låt oss minnas och med fullt hjärta fira vår Folkskolas 150-års jubileum, liksom kyrkans epok i vår folkbildning, är ett aktat och minnesvärt skede i landets bildningshistoria.

Mikael Soininen som ordförande. Kommittén förordade allmän läroplikt. Senaten utarbetade en lantdagsproposition som småningom kom upp till behandling och godkändes vid 1910-års lantdag med rösterna 142-41. Men under mellantiden hade förändringar skett i senatens sammansättning, vilket ledde till att senaten föreslog för kejsaren att läroplikten inte skulle stadfästas, vilket kejsaren tillstyrkte.

Sedan det politiska läget stabiliserats och för Finlands del lett till självständighet, avlät regeringen en proposition i läropliktsfrågan till 1918 års riksdag, som i stort sett överensstämde med förslaget från 1910. Lagen om läroplikt kunde sedan stiftas vid 1920 års riksdag, med Mikael Soininen, nu undervisningsminister, som energisk pådrivare. Från motståndarsidan föreslogs att lagen vid behandlingen 23.11 skulle lämnas vilande över nyval. Med 111 röster mot 55 avvisades förslaget och lagen hade därmed rots i hamn. **Gösta**

Cavonius har i arbetet *Från läroplikt till grundskola* utförligt behandlat den spännande processen fram till läroplikten, där också de svenska politikernas inställning, både för och emot, lyfts fram. Läroplikten skulle träda i kraft 1921 och genomföras i landskommunerna inom 16 år och i städerna inom 5 år.

FORTSATT UTVECKLING ELLER REDUCERAD SKOLGÅNG. Genom en lag om folkskolväsendets organisation från 1923, med åtföljande förordning, konsoliderades folkskolans verksamhet. Skolans uppgift var att ”*uppföstra sina elever till sedlighet och goda seder samt meddela dem för livet erforderliga kunskaper och färdigheter.*” Skolans integrerande och kvalificerande uppgifter syns här tydligt. Genom en förordning från 1931 preciserades Skolstyrelsens inflytande över skolornas läroböcker, lärarnas kompetens och tillsättningsprinciper. Men under 1930-talet får man även

bevittna en nedgång i antalet skolor. De ekonomiskt kärva åren ledde till initiativ om införande av förkortad och därmed billigare lärokurs vid folkskolorna. Ett initiativ i den riktningen godkändes av riksdagen med rösterna 103-92, men förlorarna var dock så många att man lyckades få förslaget vilande över nyval. Vid riksdagen 1933 återkom företrädarna för en reducerad lärokurs, men då förkastades förslaget direkt.

Tre år senare tillsattes Folkskolkommittén som avlät sitt betänkande, fördröjt av kriget, först 1945. Nu skulle den lägre folkskolan göras jämbördig med den högre, och tjänstgöringskyldigheten och avlöningen förenhetligas. Ett tecken på kommunernas utbildningsambition var inrättandet av kommunala mellanskolor genom lag 1946, med skolan i Sibbo som den första på svenskt håll.

I början av 1950-talet inleddes ett omfattande beredningsarbete för att förnya lagstiftningen kring folkskolan.

SFV stödde grundandet av Björkbacka folkskola i Tusby år 1896. På bilden från 1952 har eleverna samlats utanför skolhuset tillsammans med läraren Harald Sandberg.

Frågan krävde lång och grundlig beredning och riksdagens kulturutskott avgav sitt betänkande 1956. Genom den nya lagen från 1957 upphävdes uppdelningen i lägre och högre folkskola. Den sexåriga egentliga folkskolan skulle nu påbyggas med en tvåårig medborgarskola. I början av 1960-talet fick man foga ett tredje år till skolan. Vid slutet av decenniet deltog mer än hälften av eleverna i medborgarskolan i den treåriga utbildningen.

TIDEN MOGEN - GRUNDSKOLAN HÄGRAR. Parallellt med utvecklingen inom folkskolan hade ett omfattande reformarbete ägt rum inom lärdomsskolan. I två kommittéer tillsatta 1919 och 1927 hade förslag om folkskolan som botten-skola för alla, förts fram men inte lett till resultat. I Skolorisationskommittén, tillsatt 1946, hade ett radikalt enhetsskoleförslag lyfts fram, men överlag avvisats. I det fortsatta utredningsarbetet ville man nu få till stånd ett fören-

hetligande av folkskolan och läroverket, i demokratis och den sociala jämlikhetens anda. Skolprogramkommitténs betänkande från 1959 ledde till en intensiv debatt som beredde marken för en motion i riksdagen 1963, som uppmanade regeringen att vidta åtgärder för en skolreform ”i enlighet med enhetsskoleprincipen”. Motionen godkändes med rösterna 123-68. Så följde Grundskolkommitténs betänkande 1965 och Skolreformkommissionen betänkande 1966.

Med stöd i dessa utredningar var tiden mogen för en proposition i april 1967. En livlig debatt följde. Lagen om grunderna för skolsystemet, allmänt kallad Ramlagen, kunde, trots visst motstånd, stadfästas 26.7. 1968. Lagen och förordningen trädde i kraft 1.8.1970. Reformen skulle genomföras mellan åren 1972 och 1977.

FOLKSKOLAN I VÅRA HJÄRTAN. I drygt 100 år med genomgripande föränd-

ringar i demografi, ekonomi och tänkesätt hade folkskolan utgjort hävstång och fäste för vårt folk. I vår framtidsfixerade tid förbiser vi dock lätt betydelsen av kulturens djupare och mer långsiktiga flöden. En kulturation måste alltid bära sina tidigare bildningssträvanden och dess frukter med sig. I dem avspeglas och tydliggörs tidigare generationers ideal, kamp och möda. För-lorar man något av detta, utarmas vår bildningskultur och den eftertraktade framtiden blir lätt perspektivlös och diffus.

Själv bär jag mina fyra år i Lagmans skola i Jakobstad i kärt minne. **Astrid Forsman, Ole Jakobsson** och **Gösta Storbacka** gav mig impulser som jag under min pedagogiska levnadsbana haft bestående glädje och behållning av.

Låt oss minnas och med fullt hjärta fira vår Folkskolas 150-års jubileum, liksom kyrkans epok i vår folkbildning, är ett aktat och minnesvärt skede i landets bildningshistoria. ♦

FOTO: RABBE SANDELIN

FOTO: BENITA AHLNÄS

Möten på bokmässan

Text Benita Ahlnäs

Det handlar om möten. Besökarna skall kunna koppla av i våra mjuka soffor, bläddra i framlagda böcker, samtala med oss anställda och med författare och andra mässbesökare. Man ska trivas och känna sig välkommen. Så säger Schildts & Söderströms vd Mari Koli som unnar sig en välförtjänt paus med ett samtal om förlagets utgivning.

En kund bläddrar i nyutgåvan av Ediths brev till Hagar Olsson med förord av Karolina Renqvist. Han vill gärna köpa nyutgåvan med omslaget som tilltalar honom så att han har boken till hands när han om en stund ska lyssna på *Modernismen 100 år i Norden* med Ebba Witt-Brattström, Ville Lindholm och Agneta Rahikainen. Han hoppas få veta mera om Edith Södergran, Hagar Olsson och Henry Parland.

Från det stora etablerade förlaget till *Marginal* som uppstod på Svenska dagen 2014. Reinhold Enqvist inhandlar Lotta Morings och Emma Rönnholms bok *Fröken Frigga Krikonqvist* som han förtjust bläddrar i. Egentligen är det en barnbok men passar bra för alla ålderskategorier, inflikar Lotta Moring.

Spänningen var stor inför Svenska Yles litteraturpris med Magnus Londen som enväldig domare. Stor blev

överraskningen när Ann-Luise Bertell fick priset för sin Amerikaroman *Vänd om min längtan*. Boken är resultatet av ett mångårigt projekt allt från det hon år 1999 spelade Dollar-Hanna i Wasa Teaterns *Colorado Avenue*. Boken är en fiktiv berättelse baserad på hennes mormors liv.

Bland bokfrestelserna finns också Ann-Helen Attianeses tionde bok *Väg-*

Helsingfors Bokmessa

❖ Finlands största litterära evenemang ordnades för sextonde gången den 27–30 oktober

❖ Teman: nordisk litteratur och kultur, vår tids migranter och bildning

❖ Nästa bokmessa 26–29.10.2017

”Byta ett ord eller två. Gjorde de lätt att gå. Alla människors möte, borde vara så.”

brytarna och Anita Wikmans *Nykarleby i backspeglarna* som handlar om intressanta nykarlebyprofiler men också om det som hände i Nykarleby under krigsåren utgående ifrån 1915 då rysk militär kom till staden. Avslutningsvis skildras Lapplandskriget.

ÖVER 80000 BESÖKARE. Allt kan man inte köpa hur gärna man än skulle önska, både för egen del och med tanke på julgåvor till släkt och vänner. Statistiken från årets bokmessa visar att de över 80 000 besökarna i medeltal inhandlade fem böcker. Vidare att de läser sjutton böcker om året och köper tretton böcker under ett år. *Förlaget*, av somliga kallat för muminförlaget, frestar bland annat med muminböcker som nyutgåvan av *Trollkarlens hatt*. Lena Rosenqvist stannar för *Den farliga resan* och blir ännu gladare när försäljaren Amanda Mannström ger henne en valfri muminmugg på köpet.

Inledningsvis talade Mari Koli om de många mötena på bokmässan med umgänge människor emellan i böckernas tecken. Tankarna går osökt till Hjalmar Gullbergs diktfragment:

”Byta ett ord eller två. Gjorde de lätt att gå. Alla människors möte, borde vara så.”

- Schildts & Söderströms hade i år ett nytt koncept för sin mässmonter. Bekväma soffor inbjöd till möten och läsning.
- SFV:s biografiförfattare Sofia Häggman intervjuas av Janina Orlov om boken *Hilma Granqvist – antropolog med hjärtat i Palestina*.
- Diskussion om modernismen 100 år i Norden med Ediths brev till Hagar Olsson i fokus. Agneta Rahikainen (t.v.) och Ebba Witt-Brattström.
- Handlar samtalet mellan Staffan Bruun och Rabbe Sandelin måhända om bokinköp? Enligt statistiken från årets bokmessa köper de 80 100 besökarna i medeltal fem böcker.
- SFV:s biografiförfattare Arne Pedersen intervjuas av Katarina Gäddnäs om boken *Helena Westermarck – intellektets idoga arbetare*.
- Reinhold Enqvist har fattat tycke för *Fröken Frigga Krikonqvist*. Här i samtal med författaren Lotta Moring.
- Ann-Luise Bertell gratuleras av biskop Björn Vikström, intervjuad av Kirsi Hiilamo om sin aktuella bok *Monta rakkautta*.
- Publik tillströmning över förväntan på de över 800 programmen med 1000 uppträdanden. Här följs samtalet mellan emeritusärkebiskop John Vikström och emeritusbiskopen Gustav Björkstrand med May Wikström som moderatör om Björkstrands bok *Livet är ett lagspel*.
- Lena Rosenqvist köper *Den farliga resan*. Mästerkocken och matfilosofen Michael Björklund tittar på. Han är aktuell med sin bok *Mickes fisk*.
- Mari Koli, vd för Schildts & Söderströms unnar sig en välbehörlig paus i förlagets sköna soffor.

Barnkören som är tillgänglig

Text Lars Sjöblom ~ Foto Peggy Wallin

Barnkören Da Capo i Pargas har i sju år arrangerat övningar och körläger. Syftet är att ge barnen en möjlighet att pröva på och öka intresset för körsång.

Barnkören Da Capos körövningar gäller barn i lågstadieåldern. Dirigenten Åsa Hermansson märkte tillsammans med skådespelaren Henrik Grönroos att det fanns ett behov av körverksamhet för barn i Pargas.

– Det finns många barn och ungdomar som är med i olika shower i Pargas, och vi ville ge ortens lågstadielever en möjlighet att sjunga i kör, säger Hermansson.

Enligt Hermansson är idén att alla i åldern 9-13 ska ha en möjlighet att för ett lågt pris pröva på att sjunga i kör. Fastän övningarna hålls i Sirkkala skola i Pargas centrum deltar barn från ortens

tre skolor. Kören består av 35 barn. Utöver körövningar arrangerar man lägerskolor och deltar i olika evenemang.

– Vi uppträder mest på små spelningar och musikalerna, någon gång har vi ordnat singalong-kvällar. Därtill har vi deltagit i spelningar med Säs och Kopp i Henrik Grönroos regi, säger hon.

FINANSIERING VIKTIG. Finansiering är en nyckelfråga för kören, därför söker man aktivt efter bidrag. Genom Paul Janssons fond bidrog Svenska folkskolans vänner med en summa för att stöda kören.

Enligt Hermansson har finansiering gjort det lättare att driva föreningen, men också att arrangera körläger.

– Bland annat har vi arrangerat ett läger i Houtskär och på andra orter nära Pargas. Vi vill komma ut och bekanta oss med olika platser i Västaboland, berättar hon.

Kören har samarbetat med stadens kulturavdelning och deltagit i flera projekt. Enligt Hermansson har projektet två syften.

– Dels vill vi föra ut budskapet om körverksamheten, dels vill vi skapa upplevelser åt barnen, säger hon.

INVERKAN PÅ VÄLMÅENDE. Enligt Hermansson har körverksamheten en positiv inverkan på välmående, särskilt den sociala biten är en viktig del.

” Genom att delta i övningarna och vara med i verksamheten skapas en samhörighet mellan barnen, som kommer från olika orter.

– Genom att delta i övningarna och vara med i verksamheten skapas en samhörighet mellan barnen, som kommer från olika orter. Dessutom får barnen uppleva hur häftigt det är att vara med i en kör, säger hon.

Pargas saknar dessvärre en ungdomskör, det finns enbart vuxenkörer. Men Hermansson har också stött på tidigare deltagare som är aktiva i ungdomsshowerna, arrangerade av mångsysslaren Riddo Ridberg.

Det är också ett av syftena för verksamheten - att barnen också i fortsättningen väljer att ha körsång som fritidsintresse, säger Hermansson.

SKOLMUSIK NÄSTA

Barnkören Da Capo ser fram emot att delta i Skolmusik som arrangeras år 2017.

– Vi var med år 2013 när Skolmusik senast ordnades. De som var med då har redan nått åldersgränsen, så nu är

vi med med helt nya deltagare, säger Hermansson.

Förutom Skolmusik deltar barnkören i ett körläger tillsammans med Kärkulla samkommun. Enligt Hermansson vill man fortsätta locka människor till övningarna.

– Vi vill alltid att våra körsångare ska få visa upp sina talanger till föräldrar, släktingar och andra. Både för att de ska få scenvana och för att utveckla verksamheten, säger hon. ♦

Gustaf Sundman –

ARKIVARIE

Text & Foto *Rabbe Sandelin*

Det är sällan man har förmånen att besöka skärgården mitt i november. I vinterkylan är det speciellt svårt att skaka av sig den mentala bilden som man som turist oftast förknippar med området: sommar, sol och båtliv. SFV-medaljören, pensionerade läraren, miljökampen och arkivarien Gustaf Sundman har emellertid i årtal sett årstiderna bytas på Gåsö i Ingå. Han har varit skriven på ön sedan 1970-talet, och är permanent bosatt där sedan 1995.

Det var **Gustaf Sundmans** farfar som år 1903 köpte Gåsö tillsammans med skulptören **Robert Stiggell**. Gustafs koppling till skärgården startade alltså med barndomens sommarvistelser.

– Den första sommaren jag upplevde på Gåsö var år 1933. Sedan dess har jag varit alla somrar här utom krigsåret 1944, då vi var evakuerade till Österbotten.

Sundman gick i skola och studerade i Helsingfors. Efter hemförlovingen från militären 1957 blev den nya hemorten Vasa, då lärarkarriären i matematiska ämnen och byggnadsteknik började. År 1974 fick han ett lektorat vid Tekniska skolan i Helsingfors, som några år senare flyttade till Ekenäs, och sedermera blev en del av Yrkes högskolan Novia.

Efter pensioneringen 1995 kändes det naturligt att bo kvar på Gåsö så långt in på hösten som möjligt, men i början av november åkte han ändå tillbaka till fastlandet.

– Men jag vantrivdes så oerhört. Så bara efter en vecka började jag utreda hur jag kunde få skjuts tillbaka igen. Och sedan dess har jag varit här. De

dagar jag inte har varit på Gåsö kan nästan räknas, det är fråga om några resor.

Skriven på ön har han varit betydligt tidigare, ända sedan 1973.

– Jag ville pröva på det. Jag ville också gärna betala mina inkomstskatter i den kommun där jag tillbringade mer än halva året. Här firade jag alla semestrar och lov, alla veckoslut, och jag lyckades även få lediga fredagar från jobbet. På den tiden protesterade inte myndigheterna heller mot att huset i själva verket är en sommarvilla.

Förnödenheterna åker han efter själv så länge den egna båten är i sjön. Både Ingå och Barösund ligger bra till.

– Det blir även ganska många andra utflykter till Barösund, där jag brukar ställa upp utställningar från mitt arkiv och min forskning, och där många tillställningar ordnas under sommaren.

Då Sundmans egen båt är uppdragen är det postföraren **Thomas Hansson** och andra permanenta boende i trakten som hjälper till med transporter, bland annat rågrannen **Micke Rehnberg**. Även Rehnbergs sambo **Sara** hjälper med inköp och städning.

– Postgången fungerar fortfarande alldeles utmärkt här ute. I morse var posten här klockan sju. →

”

Vi mobiliserade oss, och Ingå och Sjundeå började samarbeta för att förhindra att den vackra skärgårdsmiljön skulle förstöras.

MILJÖKÄMPE SEDAN 1970-TALET. Det var på 1970-talet som Gustaf Sundman började engagera sig i miljörelsen.

– Det var år 1972 som det började dyka upp orosmoln. Då hade Neste stora planer på att bygga ett tredje oljeraffineri i Tvärminne nära Hangö. Det samlades in massvis med namn emot projektet, och man kan säga att miljörelsen i Finland på allvar väcktes då.

Nestes projekt gick den gången i stöpet eftersom markägarna inte var villiga att sälja. Med lärdom av den upplevelsen föreslog Neste att raffinaderiet i stället byggs på Kopparnäs i Ingå, där Imatran Voima redan tidigare köpt hundratals hektar mark och vatten.

– Vi mobiliserade oss, och Ingå och Sjundeå började samarbeta för att förhindra att den vackra skärgårdsmiljön skulle förstöras. Jag skrev en lång inlaga från Vasa med anmärkningar mot planerna. Ett stort möte arrangerades i Ingå, och upplutningen blev enorm.

Högtalare placerade utomhus utanför mötessalen så alla skulle höra.

Sundman var sekreterare för det mötet och skrev ett diskussionsprotokoll på sjutton maskinskrivna sidor, det längsta han någonsin skrivit. Mötet utmynnade i en förening som tog sig an problemet, och efter en tid blev Gustaf Sundman även föreningens sekreterare, en post han innehade till början av 1990-talet.

– Och vi lyckades, det tredje raffinaderiet byggdes intill den existerande anläggningen i Sköldvik nära Borgå, vilket för miljön förstas var det enda vetliga alternativet.

Föreningens nästa stora avväjningsseger gällde sjöfartsstyrelsens enorma farledsprojekt genom Barösund.

– Där lyckades vi igen. Men däremot lyckades vi inte motverka placeringen och överdimensioneringen av Joddböle kolkraftverk i Ingå. Och nu står ugnarna och skorstenarna där i malpåse och skall rivas.

Nästa engagemang gällde arbetet mot de gigantiska kärnkraftverksplanerna i Kopparnäs 1974. Sundman lyftes in i den aktionsgrupp som bildades i Ingå och Sjundeå. Den gången var det riktigt nära ögat.

– Rösterna mot kärnkraftverket föll 10-9 i Ingå kommunfullmäktige.

Engagemanget ledde även till en karriär inom kommunalpolitiken. År 1976 blev Sundman invald i fullmäktige för tre perioder, och han satt länge i en rad skärgårds- och miljörelaterade nämnder.

STARTSKOTTET TILL ARKIVET. Det var också miljöengagemanget som blev startskottet till Gustaf Sundmans omfattande arkiv, som nästa år firar 45-årsjubileum.

– Tidigt insåg jag att vi behövde faktaunderlag och dokumentation för vårt miljöarbete, så jag började samla på material om bland annat oljeraffinering och kärnkraft. Det blev även fråga om en dokumentation av levnadsförhållandena i skärgården, som skulle ha gått förlorade om de storstilade industriprojekten hade blivit verklighet.

I början hade Sundman arkivmaterialet i sin lägenhet i Ingå, men då han pensionerades flyttade han ut allt material till Gåsö.

– Jag började bygga små hus för arkivet. Fyra är färdiga, och det femte huset påbörjades förra sommaren. Det blir troligen det sista, där ryms ännu cirka sexhundra arkivmappar. Det är också lite högre än de andra, så antalet hyllmetrar blir fler.

PERSONER, HEMBYGD OCH SJÖFART.

Gustaf Sundmans arkiv har sedermera utökats, och innefattar nu även hembygdshistoria, handelssjöfartshistoria, personporträtt, samt Sundmans eget släktarkiv. Det är till övervägande del fråga om ett klipparkiv; han klipper ur en rad finlandssvenska dagstidningar och tidskrifter.

– Jag beställer på Hufvudstadsbladet, Västra Nyland och Helsingin Sanomat. Via bekanta får jag Vasabladet, Åbo Underrättelser, Ålandstidningen och en rad andra tidningar och tidskrifter. Hälften av vad jag klipper är nuförtiden det jag kallar personporträtt.

Personporträttarkivet är i dagsläget alltså det största arkivet, och består av cirka tusen mappar. Handelssjöfartsarkivet 1750–1850 på ett hundratal mappar handlar om städernas seglation, och främst då Helsingfors och Ekenäs. Dit hör även cirka hundra segelfartygshistoriker. →

”

Jag har gjort historiker över alla fiske- och jordtorp i Ingå skärgård. De är till antalet 176.

telefon för några decennier sedan. Fast vi som samhälle var fattigare förr, fanns det på något sätt ändå pengar. Trots att vi är mycket rikare nu, tycks inte pengarna räcka till någonting. All service blir sämre eller försvinner. ♦

– Bondeseglationen har jag lämnat åt andra. Det skulle bli för mycket.

Hembygdsarkivet består av personporträtt över skärgårdsborna, samt historiker, skrifter och släktutredningar från skärgården. Skrifter och släktutredningar skriver Gustaf Sundman av eget intresse och vänlighet, ofta då någon i skärgården eller vänkretsen fyller jämna år. Personporträtten av skärgårdsbor har de senaste åren även ställts ut i Barösund.

– Jag har gjort historiker över alla fiske- och jordtorp i Ingå skärgård. De är till antalet 176. Av hemmanen har jag dokumenterat elva av fjorton – tre är ännu på hälft.

MYCKET ATT GÖRA VARJE DAG. Någon ensamhet känner Gustaf Sundman inte av, han är så upptagen med sitt arkiv.

– Oftast är jag uppe strax efter fem, och sällan i säng före klockan tolv. Men visst kopplar jag av också, till exempel med mina favoritserier på tv. Idrott följer jag också med.

Då SFV-Magasinet besöker Gåsö en solig vinterdag har Gustaf Sundman läst dagens tidningar men inte klippt. Klippandet, limmandet, sorterandet och insättandet i mappar brukar ta minst fyra timmar av dagen. Resten av tiden går åt till att underhålla de sammanlagt tjugosju byggnader som finns på fastigheten. I tillägg till huvudhuset och arkivhusen finns bland annat en stor bastubyggnad, flera båthus och andra ekonomibyggnader på området.

Elektriciteten kom till Gåsö i början av 1980-talet, vilket förstås stort bidrar till att det är möjligt att leva och verka ute i skärgården på det sätt Gustaf Sundman gör. Elen står också som garant för bekvämligheter som hans förfäder inte alls kunde vänta sig, som rinnande vatten in och diskmaskin. Telefonlinje drogs redan på 1960-talet, även om Sundmans kommunikationer via nätet nuförtiden sker trådlöst via det mobila nätet.

– Intressant hur det var relativt förmanligt för slutanvändarna att få el och

Birgitta Aurén **Bibliotek och folkbildning**

Biblioteksrådet Birgitta Aurén mottog SFV:s folkbildningsmedalj 2016. Nu varnar hon för att förslaget till ny bibliotekslag riskerar Vasa stadsbiblioteks status, på samma sätt som social- och hälsovårdsreformen hotar Vasa centralsjukhus.

Text & Foto Rabbe Sandelin

Birgitta Aurén säger att hon hela sitt yrkesverkssamma liv värnat om begreppen bibliotek och folkbildning. I detta väver hon in hur oerhört viktiga biblioteken och biblioteksväsendet varit för landets utveckling. Och även hur stor roll Vasa spelat i denna utveckling.

– Det hela går tillbaka till upplysningstiden och de nya idealen. Landets andra hovrätt hade grundats i Vasa 1776 och ämbetsmännen som flyttade in med sina familjer var mycket måna om att främja kulturen. Man gynnade forskning, och ville upplysa människorna med litteratur, konst och musik. Även den lokala teaterverksamheten såg sin början bland hovrättens personal, berättar Aurén.

Grundandet av Läse-Biblioteket i Wasa nämns i en skrivelse som hovrättsassessor **Olof Langenstein** skickade till Stockholm år 1802:

”Några personer inrättade den 2 augusti 1794 för sitt eget nöje och tidsfördrif ett Sällskaps- eller så kallat Läse-Bibliotek i Wasa stad. Böckerna utgöra 800 band mäst Swenska, till största delen uti Historien och Moralen.”

– På den tiden hade Läsesällskapets bibliotek inte som första mål att demokratisera kunskapen, men i förlängningen gick det så ändå. Läsebiblioteket blev fort ett lånebibliotek, och man kan med fog se biblioteket som en föregångare till dagens allmänna bibliotek.

Aurén säger att samma verksamhetsidé som besjälade biblioteket i Vasa på 1700-talet fortfarande gäller.

– Även då ville man av eget intresse vidga sina vyer, skaffa sig kunskap och kulturupplevelser. På grund av den samhälleliga utvecklingen känns den idén idag om möjligt ännu angelägnare. Att orientera sig i det omgivande samhället har sannerligen inte blivit lättare.

STÄNDIG UTVECKLING. Det är bara en kort tid sedan Birgitta Aurén gick i pension från tjänsten som Vasa stads

” På den tiden hade Läsesällskapets bibliotek inte som första mål att demokratisera kunskapen, men i förlängningen gick det så ändå.

kultur- och biblioteksdirektör. Räknar man in sejourerna inom biblioteksväsendet i Karleby och Jakobstad blev det till sist 41 år som eldsjäl i folkbildningens tjänst. År 1996 blev hon bibliotekschef i Vasa, och 2009 erhöll hon biblioteksråds titel.

– När jag ser tillbaka kan jag beskriva tiden i Vasa som ett långt utvecklingsprojekt. Tillsammans med personalen har vi aldrig stått stilla, utan kontinuerligt förnyat oss för att motsvara nya krav och förväntningar på den samhällsnyttiga institution som biblioteket är.

Olika projekt och nytänkande har hela tiden legat på Auréns bord.

– Då jag sammanställde statistiken över de projektpengar vi fått från undervisningsministeriet under min

sista tioårsperiod uppgick den sammanlagda summan till över en miljon euro. Man gör en hel del intressant för kommuninvånarna med det.

Aurén betonar att det fina resultatet ingalunda enbart är hennes förtjänst.

– En stor del av mitt ansvar har handlat om att entusiasmera personalen. Då alla brinner för saken börjar det hända saker.

Aurén är nöjd över att samarbetet även med de lokala politikerna och

beslutsfattarna löpt så väl under alla år. Då räcker det inte enbart med att vara eldsjäl och pådrivare, man måste vara diplomat också.

– Och förstås måste man kunna pake- tera och presentera saker så att de som i slutändan beslutar om pengarna kan fatta de rätta besluten.

Enligt Aurén känns det även tryggt då det finländska biblioteksväsendet kan stöda sig på en välutvecklad lagstiftning, eftersom staten för länge sedan insett vikten av en bildad befolkning.

Idag är utmaningen att på ett naturligt sätt vänja barn och unga vid läsning, litteratur och bibliotek. Ett stort ansvar ligger förstås på föräldrarna, men även biblioteken måste göra vad de kan. Satsningarna på nya, unga biblioteks-

”

En stor del av mitt ansvar har handlat om att entusiasmera personalen. Då alla brinner för saken börjar det hända saker.

besökare har hört till Auréns arbetsområde under hela tiden i Vasa.

– I stadsbiblioteket finns nu pedagogiska informatiker som arbetar utåt med skolor och daghem. Barnavdelningen flyttade till bottenvåningen och blev mer tillgänglig. Redan nu börjar de här åtgärderna synas i större utlåning.

FAROR MED NYTT LAGFÖRSLAG. Sedan 1968 är Vasa stadsbibliotek ett landskapsbibliotek för 14 kommuner i Östernbotten, med stöd av biblioteksförordningen från 1998. Nu är Birgitta Aurén orolig för att den nya bibliotekslagen – som skall träda i kraft efter årsskiftet – innebär att biblioteksväsendet i Finland inordnas enligt samma landskapsmodell som inom social- och hälsovårdsrefor-

men, och att de statliga utvecklingsmedlen då styrs enbart till Seinäjoki.

– Lagförslaget nämner förstärkt inga specifika orter, men man talar om regionala utvecklingsuppdrag. Och precis som med Vasa centralsjukhus är det lika solklart att Vasa har betydligt bättre förutsättningar än Seinäjoki att betjäna båda språkgrupperna på lika grunder.

Vasa stad har kommenterat lagförslaget och påpekat de här självklarheterna. Man har också påpekat andra svagheter

i förslaget, bland annat sådant som gäller kompetenskrav och reservationsavgifter.

Enligt Aurén kunde en lösning vara att satsa på lite fler områden än de tolv som nu nämns.

– Att ställa Vasa mot Seinäjoki är ett rent politiskt spel, som tyvärr inte alls handlar om den grunduppdrag som nämns i lagen: att främja befolkningens likvärdiga möjligheter till bildning och kultur. ♦

Text & Foto Kenneth Sundman

Finlandssvenska LANDSBYGDSUTVECKLARE samlades i Karis

Den fjortonde finlandssvenska Landsbygdsriksdagen gick av stapeln i Karis på Lärkkulla den 22-23 oktober 2016. Närmare 60 deltagare tog del av ett intressant program med föreläsningar, talkshow, workshops och underhållning i form av sång och musik med Winestones Trio.

Landsbygdsriksdagens huvudtalare var den danske bonden **Frank Erichsen**, som gjort succé i dansk TV. Det är reality-TV om hur han sedan starten sommaren 2005 rustat upp en fallfärdig bondgård på Jylland. Programmen har sedan spridit sig till övriga nordiska länder.

Erichsen själv tror att TV-seriens popularitet beror på själva innehållet. Att kunna göra någonting med sina händer är viktigt för vår livskvalitet, även om allt i våra moderna liv talar emot det.

En stor del av TV-programmet handlar om hur Erichsen förvandlar sitt lantbruk till en självförsörjande gård. Franks fru (som har ett vanligt jobb) och de två barnen är självförsörjande till 95 procent. Hans familj har så att säga vägrat acceptera det system som största delen av oss väljer att leva i.

”VI HAR VÅGAT STICKA UT!” Några lokala företagare hade inbjudits att delta i talkshowen ”Vi har vågat sticka ut!”. De som vågat sticka ut och göra något annorlunda var **Susanne Ekström**, **Kita Österlund** och **Ragna-Lise Karlsson**. Typiskt för de här kvinnorna är att de har många idéer, som de dessutom ser till att förverkliga.

Susanne Ekström har många ben att stå på – verksamheter som stöder varandra. Hon har grundat företagen SE-Action, Porkkala Travel och Purnus Ådal. Det erbjuds paddlingsutfärder, upplevelseturism, stuguthyrning och glasstillverkning. Ekonomisk hjälp har hon fått via Leader-pengar från Pomoväst, men Ekström är irriterad över den finländska byråkratin och anser även att företagandet görs svårt om man inte har ett startkapital.

Kita Österlund har tillsammans med maken Tom byggt upp en stugby av gammaldags kolarkojor och enkla timrade stugor, så man kan se hur kolarn

bodde och levde. Under kolarhelgen tänds träkolsmilan och värdfolket är klädda i tidsenliga kläder. Ragna-Lise Karlsson igen har tillsammans med kollegan **Tanja Eriksson** lyckats med att hålla liv i bybutiken i Bromarv, där det bara bor några hundra fast bosatta invånare. Frågar kunden efter något som de inte har, så skaffar de fram det.

STORYTELLING OCH LANDSBYGDS-POLITISKA RÅDET Söndagens program bestod av storytelling, info om Landsbygdspolitiska rådet och en sammanfattning av Landsbygdsriksdagen genom en resolution. Först ut var specialsakkunnig **Ann-Sofi Backgren** på SFV som berättade om storytelling som metod. Storytelling baserar sig alltid på en verklig upplevelse som kan modifieras. Ingångsvägarna är olika, och beroende på vad olika personer är intresserade av, så jobbar man inom olika branscher på olika sätt med storytelling. Inom företagsvärlden job- →

bar man med storytelling då man vill "brända" sitt företag, och inom utbildning för t.ex. barn och unga för att förbättra deras uttrycksförmåga och lässtimulans.

Generalsekreteraren för Landsbygdspolitiska rådet (Maaseutupolitiikan neuvosto MANE) **Christell Åström** informerade om det nybildade rådet som är en fortsättning på Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR). MANE är en central aktör i det landsbygdspolitiska nätverket. Visionen för 2020 är en välmående landsbygd som utnyttjar sina egna resurser. Landsbygden är viktig för hela Finland. MANE har mindre representanter från ministerierna och mer från organisationerna i jämförelse med föregångaren YTR.

RESOLUTION. Under lördags-eftermiddagen ordnades workshops som var underlag för en resolution från Landsbygdspolitikens dag. Arbetsgrupperna behandlade ämnena närhistoria som resurs eller belastning, invandring och integration i Finland, Kungsvägen och nordisk samverkan. Som resultat av workshoparna skrevs följande resolution som godkändes under söndagen: Den pågående vård- och landskapsreformen ger en enastående möjlighet att ta landsbygdens behov i beaktande. Att anpassa program och åtgärder utgående från platsens problem, möjlighet och vilja bör understrykas. Behoven på landsbygden följer inte kommun- och sektorgränser, men många verksamheter gör det idag. Här kan platsbaserad utveckling ge nya möjligheter

Specialsakkunnig Ann-Sofi Backgren drog workshopen om nordisk samverkan.

FOTO: PIA PETTERSSON

”

Landsbygden är en kraftkälla då det gäller Finlands utveckling.

att använda resurserna rätt och skapa nytänkande.

Stat och kommuner måste se till att landsbygden beaktas genom flexibla lösningar. Kommunerna bör i allt högre grad utnyttja information från byarna för att göra den elektroniska välfärdsberättelsen. På alla nivåer måste man nu

samlas över sektorgränserna, bilda partnerskap för att möta de nya servicebehoven bland människorna på landsbygden. På detta sätt kan man lösgöra resurser som i dag binds i stela strukturer. Alla kommuner måste nu identifiera sina problem och möjligheter. Landsbygdssäkring är en viktig metod i detta arbete.

De nya arbetsplatserna i Finland skapas i mikroföretag. Deltidsföretagande är en viktig ingång till företagandet. Därför bör lagstiftningen anpassas till dessa företags verklighet. I dag är lagstiftningen till största delen uppbyggd på storföretagens villkor.

Små gemenskaper på landsbygden har bättre förutsättningar till en lyckad integration. Kommuner och organisationer måste kämpa för att få den resurs som finns i nyfinländare till landsbygden. Invandrarna är en stor resurs i kampen för att hålla landsbygden levande. De tillför såväl arbetskraft som ny kunskap! Landsbygden är en kraftkälla då det gäller Finlands utveckling. Ur en trygghetssynvinkel borde Finland jobba för mer decentraliserad energiproduktion. Nya arbetsplatser kan också skapas genom att lyfta fram närproducerad mat och närhistoria där turismföretagande har en central roll. I dag handlar det om att sticka ut, bli mångsysslare och skapa nya samarbetskoncept. ♦

Kanske ingen jultomte

”**I** Lönkan kunde vi välja mellan franska och latin. Vi var 9 flickor som valde latin och läraren var ung och blyg och förfärligt generad. Vi öppnade fönstret och åt munkar och hade det trevligt. Vi hade ingen respekt överhuvudtaget. Vi lärde oss nog inte så mycket, men egentligen var han inte en dålig lärare. Jag minns hur han drog paralleller mellan finskan och latinet när det gällde uppbyggnaden av språket. Latinet är ju en fantastisk port till alla språk och man borde ha lärt sig mycket mera, men vi var bara glada som flickor i den åldern och han var så rysligt förlägen.”

En 98-årig sommargranne delar med sig minnen från sin skoltid. Vem var då denne unge förlägne nybörjare på lärarbanan? Han kallades Tonttu och skulle gå till hävderna som en legendarisk lärare i finska. De kommentarer de sorglösa kvinnliga latineleverna fick från jämnåriga Lärkan-gymnasister när fasonerna under latintimmarna kom på tal, låter antyda att han där var i full färd med att bygga upp ett helt annat rykte. ”Hur vågar ni”, undrades det.

Några yngre elever, numera även de till åren komna, konstaterar att deras finsklärare var en briljant lärare för goda elever, men att det nog var på universitetsnivå. ”Ingen människa behöver ju sju ord för i synnerhet”, funderar en av dem. Undervisningen var uppbyggd på att man kunde finska. En som inte kunde det säger sig länge ha levt i tron att när Tonttu noterade att ”NN on poissa, muut ovat läsnä”, betydde det att resten av eleverna var ledsna för att NN var borta. Han återkallar i minnet ett raserianfall som Tonttu i samband med ett inträdesförhör fick när en elev ställde en dum fråga. ”För en 9-åring kunde han nog vara ganska skräckinjagande, svartklädd med sin magra mörka framtoning och dessutom arg.” Min sagesman tänker sig att en ilsken Savonarola kan ha sett ut ungefär på det viset. Det hände att elever som inte klarade Tonttus undervisning bytte skola.

Men Tonttu undervisade också latin i Lärkan och en elev som hade honom i båda ämnena konstaterar att det var en enorm skillnad. Under de finska lektionerna kunde han vara oerhört ironisk och jåklig. I latingruppen var det alltid bra stämning, han skämtade och var på gott humör, berättade roliga anekdoter och hade en underbar förmåga att strukturera sin undervisning.

Av Tonttus testamente framgår att han uppfattat latinet som sin livsuppgift. Hans sista vilja var att arvet skulle tillfalla en fattig, manlig elev, som efter att ha avlagt högre vitsord i latin bedrev undervisning eller forskning på området. Enligt Tonttus anvisningar skulle mottagaren inledningsvis erhålla endast en del av arvet. Därefter skulle man under tio års tid följa upp vad han sysslade med och om han fortfarande uppfyllde villkoren skulle han få resten. Klassisk-filologiska föreningen, vars uppgift det var att sköta det hela, insåg att det ställde sig problematiskt att till punkt och pricka följa direktiven och fonderade pengarna för att i stället delas ut som stipendier. En stipulation, möjligen den som Tonttu uppfattat som viktigast kvarstod dock, inga kvinnliga latinare kunde komma i fråga. Ett tecken på vad sorglösa munkätande flickor kan ställa till med?

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

”

För en 9-åring kunde han nog vara ganska skräckinjagande, svartklädd med sin magra mörka framtoning och dessutom arg.

SWING

är frihet och glädje

Text Karin Dahlström ~ Foto Ritz Lindy Hoppers arkiv

Swing är den dansvänliga och fartfyllda grenen av jazz, vilken utvecklades under 1930- och 1940-talet och som associeras med musiker som Benny Goodman, Glenn Miller, Count Basie och Duke Ellington. För knappt tio år sedan startade skådespelarna Lina Ekblad och Carla Fri en dansgrupp i Vasa. Gruppen växte och en förening bildades och gavs namn efter en variant av swingen: Ritz Lindy Hoppers.

När jag öppnar dörren till den gamla, anrika biografen Ritz i Vasa rycker swingtonerna genast tag i mig och drar mig upp för den ganska höga trappan mot foajén. Denna onsdagskväll är belysningen i foajén dämpad och fylld av musik och dansglädje. I skenet av värmeljus och små ledlampor dansar ett tiotal par lindy hop, medan några andra, som har tagit en paus från dansen, sitter i en soffgrupp och pratar eller står vid försäljningsdisken där kaffetermosen finns. På soffborden står skålar med smågodis och kakor. Stämningen är

påtagligt god och familjär. Man ser att folk trivs och har roligt.

Föreningen Ritz Lindy Hoppers grundades 2010 av skådespelarna **Lina Ekblad** och **Carla Fri**. Syftet var att utveckla intresset för swingdansen i Österbotten. **Sabine Mickelsson**, som

är föreningens ordförande, hämtar några dansare och vi drar oss undan i ett mörkt och lite tystare hörn för en pratstund.

Anders Lindahl, **Malin Bernas** och **Linda Doktor** befinner sig alla på olika nivåer, men har det gemensamt att de har drabbats av swingfebern. Malin har varit med sedan föreningen grundades, Anders i två år medan Linda är nybörjare. Det som nu ligger närmast fram-

för dem är Ritz Lindy Hoppers storsatsning Ritz Winter Hop, den årliga workshopen på Norrvalla i Vörå, vilken väntas dra närmare tvåhundra deltagare från flera europeiska länder samt USA och Ryssland. →

DRAGPLÅSTER FRÅN USA. Årets dragplåster är amerikanen **Jamin Jackson**, känd inom swingdansen. Han kommer att undervisa sin sista workshop och därför tror Sabine att många kommer till Norrvalla för hans skull.

– Han har vad jag förstått inte varit i Finland förr och nu vill många få chansen att lära sig något av honom, säger hon.

Ritz Lindy Hoppers håller kurs varje söndagskväll och ordnar egna danser en till tre gånger i månaden i Vasa, beroende på vilka utrymmen som är tillgängliga. När de inte dansar på Ritz, så kan de vara på ställen som Doo-Bop Club, Fondis eller till och med när Fagerö danspaviljong ordnar rockabillykväll.

– Det finns ju olika klubbar i stan, säger Sabine. Vi dansar där det spelas musik som vi kan dansa till.

Vasaborna har fått möjlighet att bekanta sig med dansgänget när det har uppträtt utomhus på Konstens natt under flera års tid. Det var där som Linda först kom i kontakt med Ritz Lindy Hoppers och blev intresserad.

– Jag har sett dem i flera år och kon-

” *Den som vill använder tidsenliga kläder från 20-, 30- och 40-talet, men det är inget måste.*

staterat att det har sett jätteroligt ut. Jag har länge funderat på att anmäla mig, men det var först i höst som jag bestämde mig för att börja på nybörjarkursen som ordnas i samarbete med Arbis, säger hon.

Anders gillar friheten i swing.

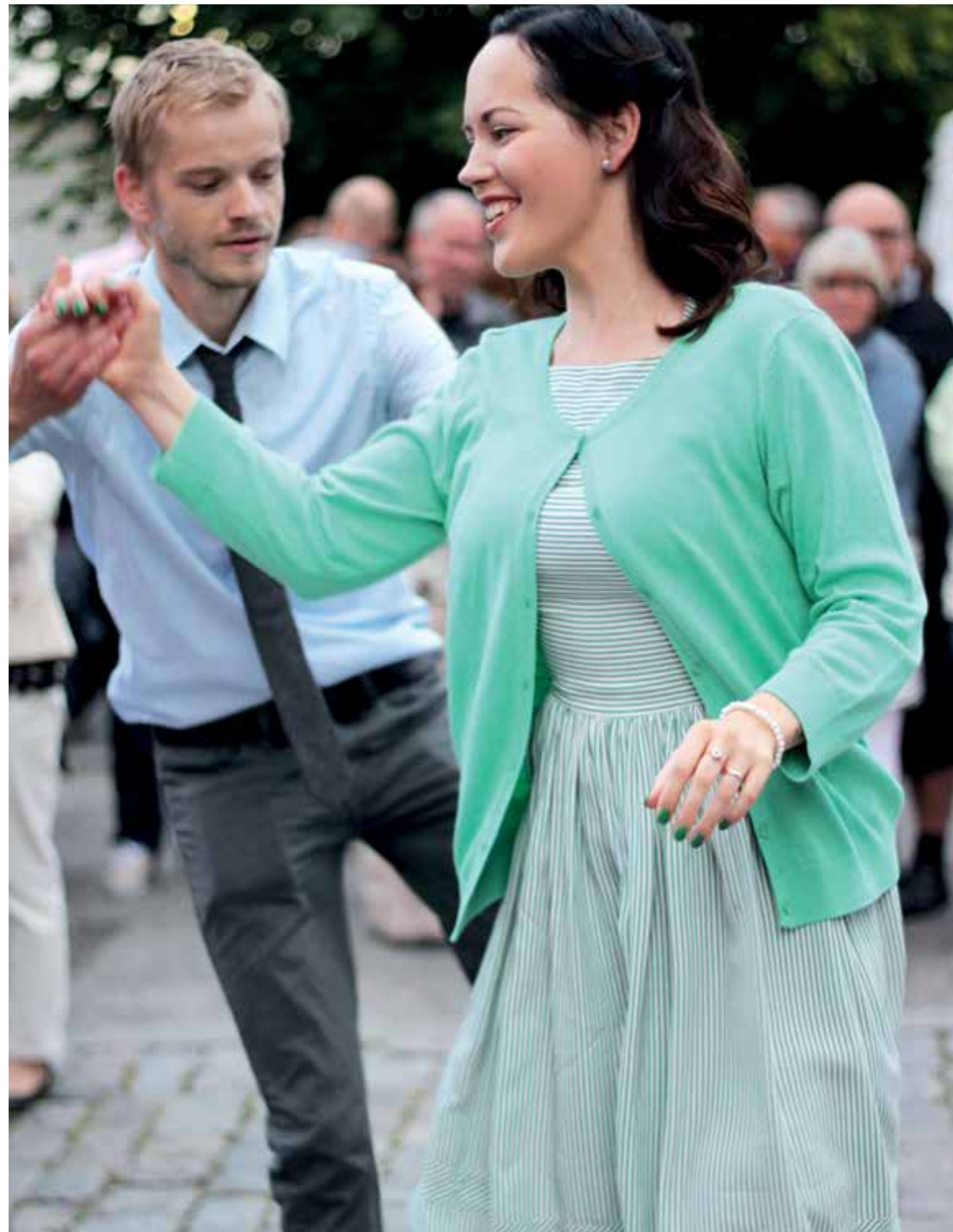
– Man får hitta på eget och måste inte följa en massa regler som i många andra danser. Så är det ju fart i den.

NYA KONTAKTER KNYTS. Ritz Lindy Hoppers uppträder ibland på olika tillställningar eller erbjuder gästerna att själva prova på. Den som vill använder tidsenliga kläder från 20-, 30- och 40-talet, men det är inget måste. Vid varje Ritz Winter Hop ordnas numera en vintageshop där deltagarna kan utöka sin garderob med persedlar från swingens guldålder.

– Det ligger ju en viss charm i att klä upp sig, säger Sabine.

Under årens lopp har föreningen vuxit och har idag ett sextiotal medlemmar. Det pågår ett aktivt utbyte med andra swingföreningar, både i Finland och utomlands. Det är främst under Ritz Winter Hop som de nya kontakterna knyts och de upprätthålls sedan via bland annat sociala medier och genom att man besöker varandras evenemang.

Både inhemska och utländska lärare anlitas för att lära ut nya danser på de workshops som ordnas. Tack vare att Scott Cupit, en känd dansare i London, undervisade i Vasa, så fick tidningen *The Guardian* nys om föreningen och skrev en artikel om den. Artikeln gjorde Ritz Lindy Hoppers känd i England och den läses fortfarande av swingintresserade på nätet. ♦

Beijarholmen

SFV:s skärgårdsparadis för lärare

Text & Foto Christine Skogman

Det är en förmiddag mitt i högsommaren och jag står på en av de många bryggorna i Möviken, Ingå för att bli avhämtad med båt. Jag ska åka ut till Beijarholmen, SFV:s holme ute i Barösunds yttre skärgård som står till familjen **Rothwells** förfogande ännu en vecka framöver. Pappa **Craig** och sonen **Kelvin** möter mig punktligt i Möviken och vi kör iväg. Ungefär halvvägs omges vi av tjock sjörök men Craig navigerar med säker hand. Vi kommer så småningom fram till Beijarholmen.

Mamma **Christa**, som fått Beijarholmsstipendiet, tar emot oss på bryggan.

Familjen Rothwell, bestående av mamma Christa, pappa Craig och barnen **Liam** (15 år), **Lucas** (13 år) och **Kelvin** (9 år), har blivit hemmastadda i strandbastun, det ena av två hus som finns på holmen.

– Det gula, stora huset är mest för gäster, säger Christa.

– Och min arbetsplats, säger Craig, som på morgnarna går upp och jobbar ostört. Som tur fungerar nätet bra här ute. Det går att jobba ”hemifrån”.

För Beijarholmen har blivit som ett hem säger de, nästan i munnen på varandra. I vanliga fall bor familjen i Karis.

Christa Rothwell, klasslärare i Katarinaskolan i Karis, ansökte i december 2015 om SFV:s vistelsestipendium på Beijarholmen, och fick motta stipendiet under vårfesten i början av april 2016.

– Meddelandet om att jag fått Beijarholmsstipendiet kom som en verklig överraskning för oss alla! Jag tror jag inte hade kommit ihåg att nämna för Craig att jag ansökt om det, säger hon och skrattar.

För familjen Rothwell går vardagen på

”

Jag har börjat kalla Beijarholmen för Vårt skären, för det är precis så det känns, säger Christa. Vi känner alla kobbar, alla klätterträd, klipporna och stigarna.

Beijarholmen ut på att sköta all dagliga sysslor: Hämta ved och vatten, värma bastun, åka och handla mat med båten, fiska.

– Vi kallar det ”back to basics”, säger Craig.

Däremellan njuter familjen av att simma, åka på båtutfärder och att umgås med gäster.

– Det här är ett verkligt paradiset för en barnfamilj, säger Christa. Livet lugnar ner sig här ute och vi har naturligt mycket tid tillsammans. I vardagen hemma i Karis är vi en hel del på olika håll då barnen umgås mycket med

sina kompisar och har hobbyn. Barnen har kommit närmare varandra för det finns helt enkelt inte så många andra att umgås med här ute.

– Våra barn är lite äldre och alla kan simma, så vi har inte heller behövt oroa oss för hur de ska klara sig ute på klipporna, säger Christa. Liam, vår äldste son, tog Skärgårdsskepparexamen hösten 2015, så han har verkligen njutit av att få köra båt och fiska. Med lite tips av gårdskarlen och fiskaren **Börje Björklöf** som bor alldeles här intill, har vi för första gången lyckats röka våra egna abborrar. Det blev otroligt gott! →

Sista veckan är på gång och jag vill förstås höra hur de tänker kring att snart återvända hem till Karis.

– Det är utan tvekan lite ledsamt. Jag har börjat kalla Beijarholmen för Vårt skären, för det är precis så det känns, säger Christa. Vi känner alla kobbar, alla klätterträd, klipporna och stigarna.

– Familjen som kommer efter oss får njuta av en annan sorts tid här ute. Vi har fått njuta av försommaren och de ljusa kvällarna. De som kommer efter oss får njuta av blåbärs- och svampskördar, och av sköna, mörka augustikvällar. Men vi bär med oss många goda minnen. Ett av de bästa minnena vi har är nog när vi dukade till långbord och åt middag ute på udden, omgiven av havet.

Barnen börjar skruva på sig. Det är dags för en simtur. Vi går ut mot klipporna och jag frågar dem vad de tycker ha varit det roligaste med att bo några veckor ute på Beijarholmen. Svaren kommer snabbt: Då kompisarna var

på besök, att simma, båtutfärderna, att fiska och paddla.

– Och fotbolls-EM har vi förstås inte missat, säger Lucas.

Vi njuter av den fantastiska utsikten mot horisonten. Kelvin tar ett långt

dopp och visar gärna upp sina simfärdigheter. Jag tackar så småningom för pratstunden och vi sätter oss i båten. Sjöroken har lättat och solen värmer skönt i ryggen då Liam och Craig kör mig tillbaka till Möviken. ♦

Beijarholmen och Lillholmen

❖ Beijarholmen är fyra hektar och belägen i Barösunds yttre skärgård. På holmen finns två välutrustade stugor med kök, matrum, sovrum och var sin bastu. Stället lämpar sig ypperligt för en barnfamilj, och den ena byggnaden kan utmärkt fungera som gäststuga.

❖ En båt ställs till förfogande för hela vistelseperioden. Därför förutsätts vissa praktiska färdigheter i båthantering och navigation. För dem som är intresserade av skärgårdsliv är holmen ett paradiset. Vistelsen är hyresfri, men stipendierna ansvarar själva för konsumtionskostnaderna.

❖ Ansökningsperioden pågår hela december och vistelserna fördelas enligt följande:

en finlandssvensk lärare under perioden 15.5–14.7,

en färdigt utbildad barnträdgårdslärare under perioden 16.7–15.9.

❖ Förutom Beijarholmsstipendiet har SFV också Lillholmsstipendiet, som är en sommarvistelse på Lillholmen i Västanfjärd, Kimitoön, för kulturarbetare och bibliotekarie. Mera information finns på www.sfv.fi.

Till försvar för bildningen

Vart är vi på väg? Det är inte bara programledaren i SVT:s populära frågelek ”På spåret” som har anledning att ställa den frågan.

Året 2016 framstår som en enda lång händelsekedja där de mest förskräckande scenarier blivit verklighet. Raden av naturkatastrofer, åtminstone de som har med rörelser i jordens inre att göra, kan vi knappast hindra. Det slumpmässiga i naturkrafternas reaktioner ligger bortom vår kontroll. Däremot har de flesta människor, åtminstone teoretiskt, en möjlighet att inverka på de politiska värderingar som styr samhällslivet på vårt plågade klot. Och här flyr alltför sitt moraliska ansvar, förlitande sig på populistisk agitation som aldrig kan föra något gott med sig.

När jag den 9 november vaknade upp till en insnöad värld, där USA:s nye president Donald Trump blir den mäktigaste mannen, var det lätt att drabbas av en pessimism som närmar sig det nattsvarta. Samtidigt rapporteras om hur ytterlighetsrörelser flyttar fram sina positioner i centrum av Europa, medan president Recep Tayyip Erdoğan i allt högre grad framstår som en diktator i jättlandet Turkiet. Allt detta sker under demokratins täckmantel; ingen kan hävda annat än att Trump och Erdoğan har ett folkligt mandat.

Kan folket alltså ha fel? Det får man inte tycka om man bekänner sig till demokratiska ideal, även om den historiskt medvetne med en rysning påminner sig om att även Hitler byggde upp sin maktposition i öppna val. Det finns forskare som är övertygade om att nazisternas skräckvalde kan upprepas.

Men folkets röst måste alltså respekteras. Nu gäller det att analysera orsakerna till de mörka krafternas framgång. Tydligt är att man på många håll underskattat klyftan mellan de som har kunskap och de som lever i ett totalt kunskapsmässigt tomrum. En välutbildad elit, inte minst i USA, har blivit så van vid sin plats i maktens korridorer att man drabbats av total blindhet inför ”folkets” livsvillkor. Pengar har förvandlats till alltings mått; det är ingen överdrift att se girigheten som en av de viktigaste orsakerna till att samhället tudelats. Majoriteten ser hur de rika blir allt rikare, hur bonusar och aktieutdelningar stiger till höjder där inte ens fantasin sätter gränser. Den ”vanliga” människan protesterar genom att lägga sin röst på dem som ställer sig på hennes sida, som övertygar genom en enkel, för att inte säga vulgär, retorik.

Jag har under hela min bana som journalist och kritiker propagerat för det numera så förkättrade begreppet folkbildning. En människa som på allvar vill påverka sitt liv måste ha ett visst kunskapsmått, som gör att man kan tänka själv, bilda sig egna uppfattningar. Men då räcker det inte bara med fackidiotens förmåga att behärska exempelvis den nya tekniken. Vår tid upplever ett underskott på grundläggande humanistiskt vetande, där inte minst bristen på insikter i historia ter sig direkt katastrofal.

Internet ger enorma möjligheter för allt som har med kunskapsspridning att göra. Att nätet i stället domineras av lögnar, hat, trams och desinformation öppnar för den populism som nu sätter sina spår i världspolitik.

Vi behöver en motrörelse i bildningens namn!

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATTARE
SAMT MEDLEM AV SFV:S STYRELSE.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Sebastian Gripenberg
VERKSAMHETSOMBUD I NYLAND

Inför årsmötet

Det är högsäsong för möten i Svenskfinlands föreningar. Föreningsresursen bjuder nu på en lista med påminnelser inför föreningens möte.

Det finns i dagens läge två huvudsakliga modeller för vilka möten en förening har; antingen ett årsmöte eller ett vårmöte och ett höstmöte, men även andra modeller är möjliga. Det är framförallt bokslutet som dikterar tidtabellen. Bokslutet skall enligt bokföringslagen upprättas inom fyra månader från räkenskapsperiodens utgång.

Föreningens styrelse är skyldig att bereda de ärenden som skall behandlas vid föreningens stadgeenliga möten. Det innebär vanligtvis att se till att bokslutet blir uppgjort och att bereda verksamhetsplan, budget och årsberättelse, men gäller naturligtvis alla ärenden som skall tas upp vid mötet, exempelvis stadgeändringar eller andra frågor medlemmarna har önskat att skall behandlas. När det gäller personval är situationen något känsligare. Å ena sidan har styrelsen ett allmänt ansvar att se till att det finns kandidater, men å andra sidan bör styrelsen undvika att styra valen vid mötet.

Styrelsen är ansvarig för att sammankalla föreningens möte så som det föreskrivs i stadgarna. Ifall styrelsen inte sköter om saken har varje föreningsmedlem rätt att kräva att det skall ske. En medlem kan till och med berättigas av regionförvaltningsverket att på föreningens bekostnad sammankalla mötet. Ibland är det ändå inte möjligt att hålla mötet inom utsatt tid på grund av force majeure, exempelvis ett bokslut som inte har kunnat uppgöras. I så fall är det bäst att styrelsen öppet informerar medlemmarna om att mötet skjuts upp och orsakerna till det samt om när man planerar att mötet i stället skall hållas.

Det finns vissa typer av ärenden som inte får behandlas vid föreningens möte ifall saken inte har nämnts i möteskallelsen. De räknas upp i föreningslagen (23§). De flesta föreningar brukar i möteskallelsen hänvisa till en paragraf i stadgarna var ärendena finns antecknade eller helt enkelt ha formuleringen ”vid mötet behandlas stadgeenliga ärenden”. Det är viktigt att notera att listan i 23§ inte är uttömmande. I lagen anges ”vid mötet får beslut inte fattas i frågor som nämns i 23 § eller i liknande frågor, om inte de har nämnts i möteskallelsen”. Detta inne-

bär att föreningen alltid måste överväga om något mer betydande ärende inom föreningen är sådant att det kräver behandling vid föreningens möte.

En vanlig fråga är om man kan låta sig representeras vid ett föreningsmöte via ett ombud om man inte själv kan delta i mötet. Det är möjligt, men endast ifall stadgarna uttryckligen tillåter det. Det finns många andra bestämmelser en förening måste ta med i stadgarna om man vill tillämpa dem, exempelvis att endast de som har betalat medlemsavgift har rösträtt eller att man i förväg måste anmäla sig till mötet för att kunna utöva sin rösträtt.

När det gäller beslutsfattandet anger föreningslagen att som mötets beslut gäller ”om inte något annat följer av stadgarna” (en förening kan alltså i stadgarna ta in andra bestämmelser om hur ärenden avgörs), den mening som vid omröstning får mer än hälften av rösterna. Om rösterna faller jämnt är det mötesordföranden som skall meddela vilket alternativ hen omfattar. Vid ändring av stadgarna, upplösning av föreningen eller överlåtelse av huvuddelen av föreningens egendom krävs kvalificerad majoritet som i regel är tre fjärdedelar. Vid personval är det däremot majoritetsval som gäller. Det innebär helt enkelt den som får flest röster blir vald. Då rösterna vid personval faller jämnt avgörs valet genom lottning. Den som inte kan omfatta ett beslut och har röstat mot det skall be att få sin avvikande åsikt antecknad i protokollet.

Föreningslagen förutsätter att ett protokoll skall sättas upp över mötets beslut. Det skall undertecknas av mötets ordförande och justeras av minst två personer valda av mötet. Protokollet kan även justeras av mötet, vilket innebär att protokollstexten för varje punkt på agendan läses upp och godkänns direkt av mötet. Detta skall i så fall antecknas i protokollet: ”denna punkt justerades omedelbart”.

Det finns mycket mer man kunde skriva om mötesteknik i föreningar och det finns digra förteckningar för korrekt procedur. Syftet med alla dessa bestämmelser är att beslutsfattandet i föreningar skall ske enligt förutsägbara och transparenta regler och att reglerna skall vara demokratiska. Detta understryker att föreningsverksamhet är ett lagspel och att allt som sker i lag underlättas av tydliga spelregler.

SFV:S EGET KAPITAL
31.12.2015:

98,7 miljoner euro

SFV:S FONDER

416 st

SFV:S MEDLEMSANTAL
31.10.2016

8970 st

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner r.f. har till ändamål att främja bildningsarbetet bland Finlands svenska befolkning genom att understödja skolor, barnträdårdar och bibliotek, utge studieunderstöd ävensom stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden. Föreningen har rätt att mottaga gåvor, vilka avse att gagna dess verksamhet i det svenska bildningsarbetets tjänst.

ALLMÄNNA BIDRAG SEPTEMBEROMGÅNGEN 2016

SFV uppdelade ansökningsförfarandet i två omgångar, september och februari. I september söker organisationer som verkar enligt kalenderår och i februari söker skolor, daghem och övriga organisationer som verkare enligt skolårets läsår samt privatpersoner. SFV:s styrelse har 15.11.2016 fastställt septemberomgången och delar ut totalt 314.300 euro till 76 st mottagare för projekt som genomförs år 2017.

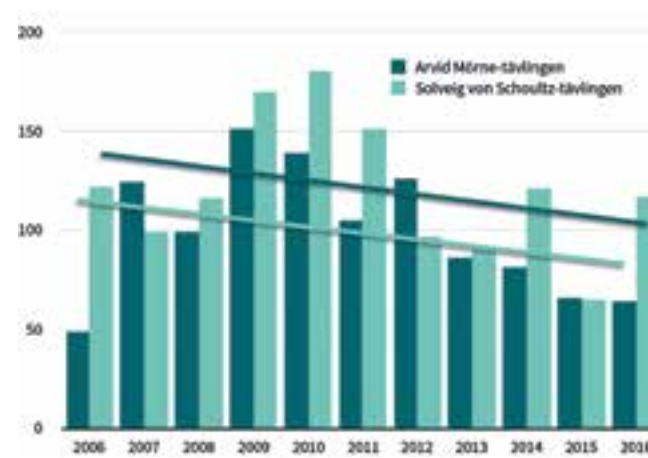
ÖVRIGA BIDRAG

100-årsjubileet av Finlands självständighet 2017	20 000
Finlandssvensk identitet	43 000
Samarbete över språkgränser	54 800
Evenemang (kultur eller bildning)	53 500
Verksamhetsbidrag för förbund	143 000

Totalt 1-9.2016 314 300

Samtliga bidragmottagare finns publicerade på SFV:s webbsida http://www.sfv.fi/sv/sfv_bidrag/

ANTALET TÄVLINGSDELTAGARE I SFV:S LITTERATURTÄVLINGAR 2006-2016

Antalet deltagare i SFV:s litteraturtävlingar visar på en svagt nedåtgående trend.

MEDLEMSKAP I SFV

Medlemskapet i SFV:s understödsförening kostar bara 15 euro/år. Till förmånerna hör SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern samt som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie.

Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms.

Adressförändringar

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem, per e-post svf@svf.fi eller ring 09-6844 570.

SFV:S BIDRAG

Allmänna bidrag

Ansökningstid september: 1-30.9.2016

Sökande: organisationer som verkar enligt kalenderår

- Projekt 2017
- Besluten skickas i slutet av november 2016
- Utbetalning av beviljat bidrag 12.1.2017
- Redovisning en månad efter att ändamålet är slutfört

Ansökningstid februari 1-28.2.2017

- Sökande: organisationer som verkar enligt skolårets läsår och privatpersoner (lärare, barnträdgårdslärare och kulturarbetare)
  - Projekt höst 2017 och vår 2018
  - Besluten skickas i slutet av april 2017
  - Utbetalning av beviljat bidrag 30.5.2017
  - Redovisning en månad efter att ändamålet är slutfört
- Se kriterier http://www.sfv.fi/sv/sfv_bidrag/allm_bidrag/aktuella_kriterier/

Kurser och studiecirklar

SFV upprätthåller studiecentralverksamhet och betalar ut stöd till kurser avsedda för organisationer, eller till studiecirklar arrangerade av privatpersoner eller föreningar. Löpande ansökningstid. Se www.sfv.fi.

DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med och stöda det bildnings- och kulturarbete som SFV gör? Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@svf.fi eller 040-3559 935.

Camilla Nordblad
KANSLICHEFENS ASSISTENT

En blick tillbaka på året som gått

Kuvertet jag håller i min hand är avlångt och smalt. Handstilen på framsidan är vacker och sirlig, som tagen ur en gammaldags minnesbok. Ett romantiskt klistermärke, föreställande en glansbildsros, pryder kuvertets vänstra hörn. Jag gissar att avsändaren måste vara samma trogna medlem som varje år skickar sin medlemsavgift till oss i form av en prydligt vikt sedel, instucken mellan pappersarken. Det visar sig att jag har rätt.

Jag tittar på ett annat kuvert som jag håller i min hand. Handstilen på framsidan är spretig, glad och hopande. Bokstäverna kastar mellan stora och små. En rolig julgubbe ritad i streckfigur ler mot mig från det vänstra hörnet. Då jag öppnar kuvertet kikar en vänlig ren, ritad med pastellkritor, fram över spiltans kant och önskar God Jul. I bakgrunden tindrar Betlehems stjärna. Jag tippar på att avsändaren är den lilla svenska skolan från en av språköarna. Det visar sig att jag har rätt.

Det är fint med traditioner, för de håller balansen och gör övergången från det gamla till det nya smidigare. Under året som gått har SFV lyssnat på sina medlemmar och deras önskemål om var, och genom vilka kanaler vi borde vara synligare. Speciellt våra yngre medlemmar vill att vi ska bli digitalare i vår kommunikation, och göra vår verksamhet mera nätbaserad. I viss mån, och där vi har kunnat, har vi gjort det utan att för den skull göra avkall på det mera traditionella sättet att kommunicera.

SFV har gradvis övergått till att sätta ut evenemang och informationsfilmer på sin Youtubekanal, Facebook och på webbplatsen www.sfv.fi, från vilken bland annat vår festen direktsändes i början av april. På det sättet når vi

genast ut till alla regioner i landet, även de mest avlägsna. Man kan delta när som helst och varifrån som helst – är det sedan från soffan där hemma eller från ett hotellrum på andra sidan jordklotet.

Bland svaren i den medlemsundersökning som SFV lät göra våren 2015 låg föreläsningar, seminarier och discussionsforum högst upp på listan av aktivitetsförväntningar. Ett lyckat exempel som är nytt för i år, är det populära #G18prat, ett kort symposium som innehåller föreläsning(ar) och diskussion, och som berör aktuella frågor. Videon från de två tillställningar som arrangerades under året finns att se på SFV:s Youtubekanal och på www.g18prat.fi.

Föreläsningar, intervjuer med författare och gästföreläsare, videoinspelningar om vår verksamhet och information om ansökningsperioder eller kommande aktiviteter är numera tillgängliga även i digital form. Och för den som fortfarande föredrar att få information per e-post går det lätt att prenumerera på SFV:s nyhetsbrev, där vi listar alla kommande evenemang i ett nötskal. Nyhetsbrevet skickar vi ut några gånger per år.

Dagens informationsflöde ska vara mångsidigt, det ska ske snabbt och helst i realtid. Det vill vi också här på SFV. Men jag tänker ändå på de två breven jag berättade om i början. För så länge det finns människor, stora som små, som lägger sin själ i att rita ett julkort eller tar sig tid att skissa ett vackert kuvert, finns det också en tilltro till att traditioner är beständiga och tänkta att leva vidare.

Jag önskar alla våra läsare en God och Glad Jul,
Camilla

Hur beskriver man att orden bara väller ur pappans mun, frågade sig Tom Tiainen bland annat när han tecknade boken "Neri". Läsarna berättar att de förstätt.

Text & Foto *Harriet Jossfolk-Furu*

Tom gav ut ordlös roman

Tom Tiainen i Karleby märkte att orden inte var den rätta formen när han började skriva på ett bokmanus. Att berätta med hjälp av bilder intresserar honom och snart mognade beslutet att berätta med enbart en svartvit teckning per sida. Resultatet är en roman på 300 sidor utan ord.

Vi sitter i hans lägenhet i centrala Karleby. Här har Tintinböcker en speciell plats i bokhyllan. Kanske kan man se startskottet till en roman med enbart bilder i läraren och fembarnspappan Tom Tiainens intresse för Tintin. Då han var nio år fick storebror Esa Tintinboken *Kung Ottokars spira*.

– Jag blev mycket fascinerad av boken. Och att sedan upptäcka så småningom att det fanns andra böcker om Tintin... Helt ofattbart!

Så kom det sig att han under flera jular fick det bästa han kunde tänka sig, en Tintinbok och en konfektask. För att dra ut på njutningen läste han boken långsamt, bara ett uppslag per dag.

Andra inspiratörer i att berätta med hjälp av både text och bild är **Will Eisner**, **Posy Simmonds** och **Shaun Tan**.

– Jag ville inte kopiera dem, så under de många år jag funderade på att berätta den här historien mognade beslutet fram. Varje teckning skulle täcka hela sidan. Jag skulle inte ha bråttom utan göra boken så bra jag bara kunde.

Han började teckna 2011. Arbetet tog fyra år.

– Jag jobbade inte kronologiskt, för jag ville inte att man skulle kunna se att jag blev bättre att teckna mot slutet. Och jag har arbetat om kapitlen flera gånger. Bilderna på uppslagen måste ju passa ihop.

Boken handlar om en före detta cirkusartist som bor tillsammans med sin dotter Neri i Neristan i Karleby (han ville ha lokal förankring och ett påhittat namn). Hans fru, som också är cirkusartist, dör i samband med en olycka där mannen också skadas själv. Pappa och dotter har olika inställningar till duvor. Hon älskar dem, han avskyr dem eftersom de hade andel i olyckan då hans hustru dog. →

Till vänster: Neristan, där hans yngre son numera bor, har en speciell plats i Tom Tiainens hjärta. Till höger: Tintinböckerna slutar aldrig att fascinera Tom Tiainen.

Cirkus har alltid fascinerat Tom Tiainen, så att det skulle ha en plats i boken var självklart. I övrigt fanns det vissa saker ur hans eget liv som han ville väva in i berättelsen, som att hans pappa hade en kartong med minnen från krigstiden. Kartongen fick inga barn röra, men en kväll tog han fram den och berättade om sina minnen för barnen. Neri och pappa tittar i ett kapitel i en minneslåda från cirkusen.

– När jag var 11 år skulle jag bli storebror. Det såg jag framemot, men Arto dog vid födseln. Jag har ofta tänkt på honom, vad jag kunde ha lärt honom då jag spelade fotboll som tonåring, hur gammal han skulle ha varit när jag blev student och var han skulle ha suttit i kyrkan när jag gifte mig. En julaftonsmorgon när jag som barn gick ut på gården kom en talgoxe, som ju heter tiainen på finska och samtidigt är mitt efternamn. Den satte sig på mitt huvud och såg mig rakt i ögonen. Zacharias Topelius har

skrivit en dikt om en sparv som kommer med en hälsning från en avlidne lillebror. Alla dessa tre händelser finns knutna i ett och samma kapitel i boken.

Tom Tiainen har alltid varit intresserad av konst. Hans kusin Gun i Sve-

rige har försörjt sig på illustrationer ett helt liv, hans bror Esa är konstnär och har reklamfirma och hans äldsta son, Rabbe, är arkitekt och har under ungdomsåren åtminstone i Karleby gjort sig känd som serietecknare.

Tom Tiainen

- ❖ Född och uppvuxen i ett tvåspråkigt hem i Karleby.
- ❖ Gift med tandsköterskan Kia, fem barn och sex barnbarn.
- ❖ Lärare, konstnär och författare.
- ❖ Utgivna böcker:

Bildreceptboken (Argument 2005)
Das Kunstrezeptbuch (Verlag an der Ruhr 2007)
På god väg (Fontana Media 2008)
Neri (Keski-Pohjanmaa Kirjapaino Oy 2015)

Tom Tiainen arbetade med boken i fyra år.

– Jag tror att det delvis finns i generna, men att det också krävs uppmuntran för att man ska bli riktigt bra.

Själv hade han tänkt studera konst redan som ung, men han kom inte in dit han ville. Däremot kom han in på klasslärarlinjen.

– Det är ett yrke som jag trivs med och jag ångrar inte mitt studieval.

Intresset för att studera konst har ändå hela tiden funnits där. Så då han fyllde 40 tog han alterneringsledigt för att gå ett år på Nordiska konstskolan i Karleby. Det fullkomligt njöt han av.

Efter mellanåret skrev han sin första bok, *Bildreceptboken*, en inspirationsbok för lärare i Svenskfinland där han “stulit och ibland omarbetat andras idéer” såväl som delat med sig av sina egna. Boken gavs senare även ut i Sverige och på ett stort tyskt förlag som översatte den till tyska.

– När jag inför min 50-årsdag började planera min pilgrimsvandring till Santiago de Compostela tog jag snabbt med i planerna att jag åtminstone skulle försöka skriva en bok om vandringen.

Vandringsprojektet planerades i flera

år och genomfördes i tre etapper. Resan blev för honom, som för många andra, också en resa i det inre, vilket inte alltid var så lätt.

– Det märker man inte minst när man läser mina dagboksanteckningar från vandringen.

Parallellt med att han skrev dagbok för sig själv tecknade han och gjorde anteckningar för den kommande boken, “På god väg”. Han fyller 60 år i början av december och pensioneras efter vårterminen 2018. Vad han hittar på som pensionär återstår att se. ♦

Västnyländska kultursamfundet en kulturell doldis

Text & Foto Sophie Kawecki

Västnyländska kultursamfundet r.f. grundades 1974 och har under sina över 40 verksamhetsår vuxit till en mångsidig och aktiv kulturaktör i Västnyland. Ändå är föreningen rätt anonym. Vad borde vi veta om Västnyländska kultursamfundet?

V i ger bland annat ut böcker, ordnar evenemang och stöder andra kulturaktörer, säger **Katja Långvik**, som är föreningens ordförande för tredje året i rad.

Bokutgivningen har ända sedan starten varit ett av de huvudsakliga ben som föreningen stöder sig på.

– Utöver *Västnyländsk årsbok*, som utkommit sedan 1977, har vi en skriftserie där vi ger ut lo-

kalhistoriskt relevanta verk. För tillfället pågår arbetet med bland annat *Karis sockenhistorik 1865–2008*, som skrivs av **Kim Björklund**. Likaså har forskningsarbetet med en historik över Ekåsens psykiatriska sjukhus precis kört igång, författare är **Tove Virta**.

Boken om Ekåsen ska genom subjektiva upplevelser och berättelser dokumentera det miniatyrsamhälle som Ekåsen varit sedan starten på 1920-talet.

– Vi tycker det är viktigt att minnen

Vårmetot 2016 hölls i Sjunby slott. Katja Långvik, föreningens ordförande, är tredje från höger. FOTO: MONA SALAMA

från Ekåsen nedtecknas nu innan byggnadens funktion ändras och medan de är aktuella. Dessutom har det blivit allt vanligare att diskutera mentalvård öppet, säger Långvik.

Ekåsenprojektet har fått bidrag av Svenska folkskolans vänner, som genom åren stött Västnyländska kultursamfundet på olika sätt. Bland annat Västnyländsk årsbok, med lokalt intressanta artiklar och en årskrönika, har flera gånger fått ekonomiskt stöd av SFV. Likaså har SFV genom åren stött

föreningens evenemang, så som Barnens och de ungas bokkalas ifjol.

– Bidragsgivarna är livsviktiga för vår förening. Grovt sagt kan man säga att 90 procent av verksamheten möjliggörs tack vare understöd.

Föreningen har två anställda och upprätthåller också Luckan Raseborg som finns i Karis.

– Även mindre arrangörer kan anlita Luckan och få ut information om och biljetter till sina evenemang, säger Långvik. Luckan är också en

mötesplats och ett informationscentrum.

DET LOKALA BEHÖVS. – I dagens samhälle är det viktigt med föreningar som erbjuder trygghet och samhörighet på ett lokalt plan. Det är en styrka att vi som kan ha anställd personal bidrar med kontinuitet och professionalitet, vilket kan stöda andra lokala kulturaktörer, säger Långvik.

Nätverket Produforum Raseborg, som föreningen är huvudman för,

Under Barnens och de ungas bokkalas, BUK 2015, erbjöds sagostunder för barnen och även dockteater med Anna Gullichsen och Cara Knuutinen samt Elmer Gullichsen som dockföreläsare i stadens bokbuss. SFV understödde evenemanget år 2015. Till höger: Författaren Ulf Stark var en av flera författare som besökte Raseborgs svenska skolor under Barnens och de ungas bokkalas 2015.

FOTO: EMILIA NYBERG

gör just detta, samt erbjuder medlemmarna nätverk, arbetsutrymme, kopieringsmöjlighet med mera. För tillfället är det också aktuellt med ett EU-finansierat barnkulturprojekt.

– Alla familjer har inte möjlighet eller lust att åka längre vägar på kulturevenemang. Vi ser det som en jämlikhetsfråga att alla barn har tillgång till kultur. Vi erbjuder kulturupplevelser bland annat genom samarbete med dagis och skolor. Vårt barnkulturprojekt kommer att satsa på att nå ut till byarna i Raseborg

och vi ska också kartlägga barnkulturen som redan finns i regionen, berättar Långvik.

Föreningen är också en av arrangörerna av Bokkalaset i Ekenäs, där man koordinerar programmet för barn och ungdomar. Under Bokkalaset i november får samtliga svenskspråkiga skolor i Raseborg författarbesök.

– Vi är väldigt stolta över att kunna erbjuda skolorna besök av författare så som svensk-kurdiska **Arkan Asaad**, som föreläst över 800 gånger

i bland annat svenska skolor. Särskilt med tanke på världens flyktingläge är han en inspirerande röst som kan bidra med förståelse för andra kulturer. Jag hoppas att eleverna får värdefullt utbyte av författarbesöken i form av nya tankar eller möten med olika sätt att använda språk och text, säger Långvik.

Medlemmar i Västnyländska kultursamfundet får Västnyländsk årsbok hempostad och 20 procents rabatt på föreningens egen bokutgivning. ♦

Adonis död. Fresk i Galerie des Palazzo Medici-Riccardi i Florens av Luca Giordano (1632–1705)/ Wikimedia

Text Tove Fagerholm

DE FRIA TANKARNAS JORDSKRED

*Sörj en nation som föddes stum,
Sörj ett hav som omfamnat kustens blånad,
och gråtens. Varför begråta ett barn, en poet?
Jag ska skriva om sista skyddet för husets ceder,
om fågelsträck dragande nattens matta efter sig,
om drömmen hög som berg.
(Beirut 1969)*

Över adonisiska ängar omgivna av blånande berg strövade en herdegosse med sina får. Han hette **Ali Ahmad Said**. I hans huvud sjöng poesin som hans far lärt honom. I hans hjärta sjöng hans egen poesi. Fadern var bergsbonde och imam i byn Qassabin i nordvästra Syrien. Gossen gick i koranskola och lärde sig Koranen och nusairiernas heliga skrifter utantill. När Ali var fjorton år uppträdde han för första gången som poet. President **Quwatly** besökte trakten och pojken deklamerade en fosterländsk dikt som han själv skrivit. Presidenten blev förtjust och frågade vad

poeten önskade sig. Att få gå i skolan! svarade Ali. Följaktligen sändes han till skolan i Tartus och därefter till universitetet i Damaskus.

Ali blev politiskt engagerad och började ställa obekväma frågor.

*Hur –varför-vad: frågeord burna av vindarna.
Ta jorden i besittning, barn!*

Han kom i konflikt med de växande arabnationalistiska strömningarna och fängslades. Därefter lämnade han ”den

nation som föddes stum” och bosatte sig i Beirut. Libanon var Mellanösterns smältdegel, kulturen öppnade sig mot alla kontinenter. Här levde han med hustru och döttrar tills inbördeskriget gjorde livet outhärdligt. Då flyttade familjen till Frankrike.

Ali blir Adonis. I själva verket hade Ali redan under tonårstiden övergivit familjens och nationens identitet genom att anta ett främmande namn. Valet av pseudonymen *Adonis* gav honom en möjlighet att överskrida arabvärldens traditionella gränser och vinna en universell dimension.

Adonis är den grekiska benämningen på den syrisk-babyloniska guddomen *Tammuz*. Han symboliserar årstidernas växlingar, döden och det återuppståndna livet. Adonis mor, den vackra Myrrah bedrog hans far, den syriska kungen Theias. Därför blev den undersköna gossen bortadopterad till Afroditte/Astarte. Han uppfostrades av underjordens härskarinna Persefone. På grund av sin skönhet ädrog han sig också Artemis uppmärksamhet. Hon utnyttjade krigsguden Ares svartsjuka och lockade Ares att i ett vildsvins skepnad anfalla Adonis, som förblödde vid en syrisk flod. Adonis/Tammuz döddes i månaden juli som än i dag heter tammuz.

Hos poeten Adonis blir mytens Adonis hoppets symbol. Hans inälvor fylls av anemoner, hans ansikte blir regnmoln, hans blod blir en flod och vildsvinet dör.

Frihetens röst. ”För att vidga frihetens bräckliga svär får man inte acceptera österns båda monopolgudar Jahves och Allahs lag, inte heller västs gud eller någon Lucifer utan finna sin egen nordpol, en rörlig kompassriktning ovanför alla östs och västs horisonter. Aldrig en enda nitälskande gud utan en ocean av mångfalder” Adonis frihetstankar är som ett jordskred. Allt han skriver är ett permanent upprorsmanifest.

Människan måste söka sin frihet eller gå under. Jag härstammar från länder som slukar sina barn levande. Vi har ett gemensamt ansvar att arbeta för friheten.

Adonis poesi är frihetens röst, poesin är hans sätt att bära sitt personliga ansvar för friheten.

Hans poesi präglas av bildglädje med suggestiv skönhet. För honom är poesin ett äventyr där språket blir både mysterium och profetia. Hans poesi spränger språket, det är ”singular i mångfaldens tecken”, hans verk är en hel värld, han skapar ett universum av grönt och porlande vatten. Han hävdar poetens rätt att säga JAG, vilket var otänkbart i den klassiska poesin. Hans JAG utforskar spänningen mellan det gudomliga och det mänskliga, mellan dröm och vaka, mellan kroppens och själens dimensioner i riktning mot kosmos. Han är i ständig rörelse från nuet till framtiden.

Jorden var inte en kropp, den var ett sår.

*Hur färdas man mellan en kropp och ett sår?
Hur vistas man där? Såret förvandlas sakta till ett
hemland och frågan blir historia.
(Beirut 1973-75)*

Att läsa Adonis. *Min poesi är en vision, ett försök att nå det okända, att benämna det*, säger Adonis.

De ovanliga bilderna och makten över det arabiska språket väckte uppmärksamhet redan hos den unge Adonis. Hans enorma belästhet och ofantliga ordrikedom gör honom också svårtolkad. När jag började läsa Adonis frågade jag mig om jag med mina obetydliga kunskaper om arabisk poesi överhuvudtaget har förmåga att ta till mig detta gränslösa författarskap. Ändå läste jag, trollbunden, som i trans. Jag har upplevt något liknande då jag läste *Octavio Paz*. Det handlar inte om att förstå, det handlar om att svepas med.

”Att läsa Adonis verk är som att ge sig ut på en väldig seglats, vars slutmål är omöjligt att förutse. Det är som att lockas ombord på ett skepp för en lång resa på ett språk, vars horisont inte begränsas av arabländerna, västerlandet eller Bortre Asien”, så skriver Alain Jouffroy i förordet till *Detta är mitt namn*.

Att skriva om Adonis är en ännu större utmaning. Jag vet att jag egentligen inte kan, ändå vill jag göra det för att möjligen locka nya läsare att möta det mest öppna av vår tids författarskap. Man kan våga sig ut på denna hisnande resa utan någon annan kompass än sitt eget bultande hjärta.

Avslöjande:

*För att inte snubbla på din väg och falla,
säg till ditt hjärta att stiga av och gå före dig
(Beirut 1983)*

Växerverkan mellan öst och väst. Beirut var under 1900-talets första hälft centrum för den arabiska poesins förnyelse. Förnyelsen var präglad av den franska symbolismen. När Adonis flyttade till Libanon kom världslitteraturen att bli hans andliga bagage. Adonis skrev det första modernistiska prosapoemet på arabiska 1957. Då utsattes han för häftiga angrepp med nationalistiska undertoner. Adonis ansågs vara en förstörare.

Mötet med västerländsk poesi fick Adonis att på allvar fördjupa sig i den arabiska filosofin och dikten. Han upptäckte den arabiska poesins musik och ordskatt samtidigt som han inspirerades av den europeiska poesins rika formspråk och frihet. Västerländsk och österländsk tanke sammansmälter

*Västerlandets poeter måste också vänja sig vid att begråta övergivna nomadläger, skriva i sanden och förena giftet med motgiftet; lösa det olösliga och tacka vinden
(Paris 1986-87)*

”

Favoritcitat:

*Jag tar dessa visdomsord från
mänsklighetens värmande strålar
från tvivlets skepp:
"Det är inte människan som dignar
under bördan utan vägen."*

Både i öst och i väst har man velat avfärda Adonis som en västerländsk epigon. Själv avvisar han alla försök att nationalisera poesin. Den mångtusenåriga arabiska poesin är en del av världslitteraturen men genom islams inverkan har poesin stelnat och krökt sig inåt. Det klassiska arvet kan förnyas genom växelverkan och frihet. Av Adonis kan en ny generation arabiska poeter lära sig tvivlets mod och den ständiga omprövningens nödvändighet.

*Mellan araben som uppslukas av västerlandet
och araben som uppslukas av araberna
finns det utrymme för en annan historia
(Beirut 1983)*

Att ifrågasätta och vägra. Adonis säger själv att han inte är en poet som ställer sitt skapande i politikens tjänst. Poesin får aldrig tjäna politiken men politiken skulle må väl av ta till sig poesin. Han frågar inte efter diktens förhållande till samhället utan vänder istället på frågan: vad kan samhället göra för att utvidga diktens land? Han tar avstånd från varje form av nationalism, kulturell så väl som politisk. I hela sin diktning och sitt tänkande bekämpar han estetiska, moraliska religiösa och politiska dogmer. Oavbrutet och radikalt ifrågasätter han de inre börderna livet och döden getts och han vägrar acceptera det nihilistiska påståendet att allt saknar mening. *Vägran* är ett centralt förhållningssätt för världsresenären Adonis.

*Resenär
Under färden har jag lämnat mitt ansikte
på min lyktas glas
Min karta är en jord utan skapare
och vägran mitt evangelium*

Den fria tankens kamp mot religiös fundamentalism är navet i Adonis verk *Boken*. Den kampen har varit aktu-

ell sedan islams födelse. Adonis har fått kritik för att han överdriver våldets betydelse i historien. Men när han gestaltar den klassiska arabiskans främsta poet, al-Mutanabbi (915-965) och livet i Kufa och Aleppo blir det som en kuslig nutidsskildring:

*Stormar förhärjar Eufrats stränder och Aleppo ligger öde ...
Aleppo bor i kriget
Alla vägar som leder till staden
är öppna sår*

*Det kommer att regna över Bagdad
men det kommer att regna blod.*

Så skrev Adonis redan på 1990-talet med poetisk klarsyn.

*Konsten att gripa och fångsla luft, konsten att döma rosor,
konsten att jaga röster är nya specialiteter som staden
Wāw fogar till de gängse i sitt utbildningsprogram.
Staden Wāw är en hacka som långsamt gräver en bottenlös grav.*

Den fruktansvärda staden Wāw är en av Adonis imaginära städer, lika många som bokstäverna i det arabiska alfabetet. Wāw kunde vara en vision av huvudstaden för den Islamiska staten i dag. Även om Adonis inte använder politik som ett poetiskt verktyg blir politiken en del av hans poetiska vision.

Väld och islam heter boken där Adonis samtalar med psykoanalytikern Houria Abdelouahed.

Här diskuteras religionen, radikaliserings, våldsdåden, den arabiska vårens misslyckande, kvinnan och kvinnligheten, de intellektuellas engagemang och poesins roll i prövningarnas tid. Djärvt och fritt resonerar han kring den arabiska kulturens historiska djup. Den enda vägen

Ali Ahmad Said Asbar

- ❖ f. 1 januari 1930 i Qassabin i nordvästra Syrien
- ❖ Antog som 18-åring namnet Adonis som författarpseudonym
- ❖ Studerade vid universitetet i Damaskus, licentiatavhandling om arabisk mysticism
- ❖ Satt sex månader i fängelse 1955 på grund av sin aktivitet i Syriska nationalistpartiet
- ❖ Från 1956 gift med Khalida Saleh, litteraturkritiker
- ❖ 1956 flyttade paret till Libanon och blev efter några år libanesiska medborgare
- ❖ Studerade vid Sorbonne i Paris 1960-61
- ❖ Fick sitt litterära genombrott 1961 med *Sånger av Mihyar från Damaskus*
- ❖ 1973 doktorerade i Beirut med avhandlingen *Det statiska och det dynamiska i arabisk kultur*
- ❖ Bosatt i Paris sedan 1985 med hustrun och de två döttrarna.
- ❖ Pris:
  - 2011 Goethepriset
  - 2013 Petrarca-Preis
  - 2016 Stig Dagermanpriset

Bibliografi på svenska:

- Den förälskade stenens tid, Bakhåll* 1987
- Sånger av Mihyar från Damaskus, Alhambra* 1990
- En introduktion till arabisk poetik, Alhambra* 1991
- Bönen och svärdet. Essäer om arabisk kultur. Alhambra* 1994
- Utdrag ur Boken, platsens gårdag nu: en handskrift som tillskrivs al-Mutanabbi. Alhambra* 2000
- En tid mellan askan och rosorna: antologi. Alhambra* 2001
- Boken, platsens gårdag nu: en handskrift som tillskrivs al-Mutanabbi. Alhambra* 2005
- Detta är mitt namn, en antologi. Alhambra* 2006
- Sufism och surrealism. Alhambra* 2006
- Boken – platsens gårdag nu. Del II. Alhambra* 2014
- Väld och i slam. Samtal med Houria Abdelouahed. Volante* 2016

till förändring är en nytolkning. Denna förändring måste arabvärlden göra själv utan västerländsk inblandning. Sanningen får inte vara ett evigt krig mot tankens frihet eller mot den andres sanning.

Läsningen gör mig djupt bedrövad. Är det inom överskådlig framtid möjligt att modernisera islam? Kan araberna skriva om sin historia? Och är Adonis den som vet svaren? För att få distans till de brännande frågorna vill jag rekommendera Karen Armstrongs bok *Islam. A Short History* från år 2000.

Utopi som drivkraft. Adonis anser att människorna överallt lever i vanmakt till följd av sin aningslöshet inför framtiden. Oberoende av språk och hemvist måste man först inom sig själv stötta alla avgudar och alla uniformerade, entydiga sanningar. Man måste lämna det yttre skenets värld för att kunna se framåt.

En människa utan utopier är bara en konsument bland andra konsumenter, en resignerad och rädd stackare i den stora massan, det vill säga en slav, anser Adonis. Utopin är hans drivkraft och han styrs av den utopiska viljan att åstad-

komma en dialog mellan alla tider och platser på vår gemensamma jord.

Utopin är en personlig skapelse som "ger det omöjliga era en synlig horisont". Det omöjliga blir möjligt när vi vägrar lyda förutbestämda regler och förlitar oss på egen eftertanke. Den yttre verkligheten kan vi inte ta itu med innan vi skaffat oss en inre beredskap. Det är poesins verkliga uppgift att väcka människans samvete i världen och förvägra oss glömska.

*En bevakad dörr,
vars namn är världen.
Vakten heter glömska*

Människor utan poesi är människor utan identitet, säger Adonis. Alla människor har poesi om de tillåter sig att lyssna inåt, poesin är ett med människans andning.

Poeten är människa och att vara människa är att vilja livet och förnyelsen.

"Poetens kall är att vara vittne. Jag är a-et i vattnet och e-et i elden. Jag är den förvillade, den landsflyktige, den annorlunda." Han är Adonis. ♦

Här anmäler vi böcker som mindre förlag och andra självständiga utgivare gett ut, eller som SFV-medlemmarna gett ut på eget förlag. Förutsättningen är att boken kan köpas eller beställas av allmänheten.

Gör så här: Skicka en kort synopsis på boken och skribenten samt en pärmbild till redaktion@sfv.fi. Beskriv gärna bokens utformning och sidantal. Och viktigast: meddela var intresserade kan köpa eller beställa boken.

EGET FÖRLAG

**BOKEN HAR SINA SIDOR
PROSAISKT OM ATT LÄSA OCH SKRIVA**

Agneta von Essen

ISBN: 978-952-93-7910-1

Eget förlag. Limmad ryg, 85 sidor

Pris: 15 euro inklusive porto

Best.: [agneta.vonessen\(at\)kolumbus.fi](mailto:agneta.vonessen(at)kolumbus.fi)

eller tel.050-3374403. Eller skicka ett

postkort till Agneta von Essen,

Tölögatan 9 A 7, 00100 Helsingfors.

■ Boken har sina sidor tar upp en del av de upplevelser som den som läser får. Varje läsare tar till sig olika sidor av en bok. Därför är det förunderligt att delta i en diskussion med flera andra som läst samma bok. En bokcirkel är en omstörtande tankenäring som alla borde få ta del av. Boken har lika många olika sidor som läsare. Den här boken är en beskrivning av hur en bok blir till, dag för dag. Läs- och skrivupplevelser under det år som snart tar slut. Aktuella inblickar i omvärlden. Roande och berörande om vår omgivning. En dagbok om att läsa och om att skriva.

**JANNE SÖDERHJELM
AMUR-FARAREN**

Liva Söderhjelm

ISBN: 978-952-93-7230-0.

158 sidor.

Köp på Akademiska Bokhandeln

samt direkt av författaren,

liva.soderhjelm@kolumbus.fi

■ Året var 1868. Statsrådet Furuhjelm lockade folk till ryska rikets ostkust, till det fjärran Amur, som ryssarna nyligen hade erövrat av kineserna. Gratis jord, skattefrihet i 25 år och befrielse från militärtjänst utlovades.

Janne Söderhjelm var en av dem som lät sig lockas. Tillammans med 25 andra unga män, gav han sig i väg på resan runt halva jordklotet. Efter 11 månaders seglats dök Amurlandet upp vid horisonten. Här ska vi bygga våra hus, här ska vi odla jorden, vi ska fånga valar och vi ska leva lyckliga. Boken baserar sig på brev som Janne skrev till syskonen Ida Zilliacus, Sophie Zilliacus, Emilia Hagelstam samt Amalia och Woldemar Söderhjelm.

LEK, PYSEL OCH MAT!

Project liv

ISBN: 978-952-93-7517-2 (sve.)

978-952-93-7529-5 (fin.)

134 s. Pris: 30€

Beställ boken i föreningens

webbshop på www.projectliv.fi.

Eller köp i bokhandlar i Sverige

och Finland samt på Adlibris

(priset kan variera).

■ Lek, pyssel och mat är bok som skall fungera som inspirationskälla och sporra till uppmuntrande aktiviteter i gråa stunder. Den utgår från de långtidssjuka familjernas behov, men kan användas av vem som helst. De har med hjälp av många inspirerande kreatörer så som stjärnkockarna Paul Svensson och Michael Björklund, matbloggaren och stylisten Anna Granér, BUU-programledaren och pysslaren Hanna Enlund, bokstavillustratören Sofie Björkgren-Näse, utepedagogen Ida Kronholm och dramapedagogerna Dialog – ett dramapedagogiskt kollektiv och Malin Olkkola samlat lekar, recept och pyssel. Därtill har föräldrarna Mika Eklund och Linda Ramadani, programledaren och extremsportaren Aron Andersson och flickan med sitt tredje hjärta Julia Sundqvist bidragit med sina tankar om att leva med långtidssjukdom. Vi önskar att boken kan inspirera, pigga upp och uppmuntra till glada stunder!

**JAKOB RAUTIO -
DEN SISTE FYRVAKTAREN
PÅ MOIKEPÄÄ FYR**

Ann-Sofi Backgren (red.)

ISBN 978-952-93-7556-1

Häftad, illustrerad, 93 sidor

Pris 22 e

Beställ: ann-sofi@brand-sofi.fi,

Ann-Sofi Backgren, 050-

5222642, www.brand-sofi.fi

■ Berättelser från världsarvet Kvarkens skärgård är en nytugåva av boken "Fyrvaktaren på Moikepää fyr – berättelse från sista finska kriget", skriven av Jan-Olof Åberg år 1883. Boken handlar om Jakob Rautio, den siste fyrvaktaren på Moikepää fyr, numera Molpehällorna, och om hans levnadsöde med kärlek, sorg och ond, bråd död.

SLS

**TANKENS UTÅTVÄNDHET
GEORG HENRIK VON WRIGHT SOM
INTELLEKTUELL**

Red. Johan Strang och Thomas Wallgren

ISBN 978-951-583-356-3

279 s., häftad, ill.

Cirka 26 €.

■ Hundraårsjubilarer von Wright, en internationellt ryktbar filosof i den analytiska skolan och en känd samtidskritisk essäist, uppmärksammas nu i en antologi där hans populära skrifter och roll som utomakademisk intellektuell för första gången ställs i centrum. Hans tänkande sätts också in i sitt sammanhang i nordisk filosofi och samhällsdebatt från 1930-talet och framåt. Även förhållandet till Wittgenstein, som von Wright efterträdde i Cambridge och vars skriftliga kvarlåtenskap han förvaldade, ges ny belysning.

**DIN TILIGIFNE OVÄN
KORRESPONDENSEN MELLAN
JEAN SIBELIUS OCH ADOLF PAUL
1889-1943**

Utg. Fabian Dahlström

ISBN 978-951-583-345-7

583 s., inbunden, ill. Cirka 40 €.

Bokförsäljning: Vetenskapsbokhandeln i

Helsingfors (tiedekirja@tsv.fi,

+358 9 635 177) eller beställ via SLS

(info@sls.fi, +358 9 618 777).

■ Jean Sibelius och Adolf Paul möttes på Helsingfors musikinstitut. Deras livslånga brevväxling började 1889 när Paul flyttade till Tyskland. Paul, som blev författare, skrev på både tyska och svenska. Hans böcker och skådespel publicerades och uppfördes i Finland, Sverige och Tyskland. Brevet tar upp allt från penningbrist och deras familjer till aktuella verk. Sibelius komponerade musiken till Pauls skådespel Kung Kristian den II och Die Sprache der Vögel, och Paul spelade en avgörande roll när Sibelius knöt kontakter med tyska musikförlag.

LABYRINTH

**ÄLSKADE HÄSTAR! -
RAKASTETUT HEVOSET!**

Dagmar von Tyszka - Uthardt

ISBN 978-952-5986-15-0

Sidantal: 55

■ Dagmar v. Tyszka-Uthardt är född i Westpreussen 1943 och kom till Finland 1968.

Boken "Älskade hästar! – Rakastetut hevose!" är en vacker bok i färg för hästvänner och återger livet hos en stor grupp hästar på en gård i Österbotten. Över 100 vackra fotografier i färg skildrar tillsammans med den svensk- och finskspråkiga texten hästarnas upplevelser sett genom fyra årstider.

Älskade Hästar! Rakastetut hevose! – kirjassa seurataan islantilaishevosten elämää pohjanmaalaisella maatilalla. Kak-sikielistä kirjan kuvituksen on yli sata väräkuva, jotka tuovat hyvin esiin hevosten elämää eri vuodenaikoina. Kirja sopii esimerkiksi ääneen luettavaksi perheen pienille hevostäville, ja se tarjoaa luku- ja katseluelämyksen kaikille hevostäville.

ROSAMUNDA

Per-Erik Johnsson

ISBN 978-952-5986-18-1

Sidantal:48

■ Rosamunda är en vacker bok för katt- och djurälskare i färg och härlig text. Den handlar om katten med samma namn, den som förgyllt pensionärstiden för Per-Erik och hustrun Else i aderton år.

Hon föddes tyvärr som många kissemissar dessa tider, "under olyckliga omständigheter" men fick ett varmt och kärleksfullt hem hos Per-Erik och Else. Kattberättelser med lyckliga upplösningar ligger liksom i tiden, kärleken till våra fyrbenta vänner kan nog aldrig överskattas - de bidrar till att ge oss människor ett lyckligare liv, i våra unga år och på ålderns höst.

FÖRLAGET M

ELDEN, LEENDE

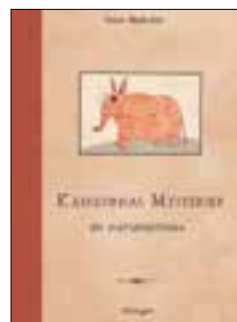
Henrika Ringbom

ISBN 978-952-333-022-1

Häftad

Köp boken via www.forlaget.com

■ Henrika Ringboms poetiska essä utgår från en resa till Japan, en försoningsresa, en livsförändringsresa. Men det börjar långt tidigare, med en pappa som på väg till Japan förlorar sin egen pappa, en liten flicka som firar sin åttonde födelsedag i kimono och en mamma som av miss-tag dricker sig berusad på sake. Det hinner gå fyrtio år innan flickan bokar biljett till sin längtans land. Inte heller då kommer hon iväg, för marken skakar under Stilla oceanen. Men japanerna visar ännu en gång prov på hur man kan skapa mening av förödelsen och utan stora gester igen bygga upp sitt liv. Allt som finns kommer att förgås – desto större skäl att skåla i risvin när körsbärsblommorna slår ut.

KÄNSLORNAS MYSTERIER

Peter Mickwitz

ISBN 978-952-333-019-1

Inbunden

Köp boken via www.forlaget.com

■ Peter Mickwitz är poet, essäist och prosaist. Han har tilldelats flera litterära priser både som författare och översättare. Sedan 2014 är han konstnärprofessor. Hans senaste bok Känsloernas mysterier är en samling korta texter där känslor förkroppsligas som djur, växter och mineraler. En bok skriven med humor och allvar om sällsamma ting i naturen som Glädje och Sorg, Ensamhet och Kärlek. Samt många fler. En perfekt gåvobok för den som vill utforska känslor!

FONTANA MEDIA

FRIVILLIG

ISBN 978-951-550-831-7

Häftad, 144 sidor. Pris 19,90

Beställningar: Fontana Media,

tfn 09-612 615 30,

info@fontanamedia.fi

■ Hur bygger vi kyrka tillsammans? Vilken är medlemmarnas plats? Med tiden har de frivilliga fått en allt viktigare roll i bygget. I fokus för Årsbok för Borgå stift står frivilligarbetet. I årsboken ingår en stiftskronika från året som gått, samt kontaktuppgifter till församlingar och kyrkliga organisationer.

SÅNG I GUDS VÄRLD

ISBN 978-951-550-810-2

Häftad, 350 sidor. Pris 12,50

Beställningar: Fontana Media,

tfn 09-612 615 30,

info@fontanamedia.fi

■ Den finlandssvenska psalmboken har fått ett tillägg med titeln Sång i Guds värld, som innehåller 147 nya psalmer. De nya psalmerna tas officiellt i bruk första advent 2016. Psalmbokstillägget erbjuder nya musikaliska och språkliga uttryck, och knyter an till en internationell och ekumenisk kontext. Vid sidan av svenska och finska sånger lyfts även psalmer på andra språk fram, bland annat för att stöda flerspråkiga familjer och flerspråkiga gudstjänstgemenskaper.

Det bästa paketet är ett hårt paket

Alfred Backa

**FINLAND HUNDRANÅNTING
1917-2017**

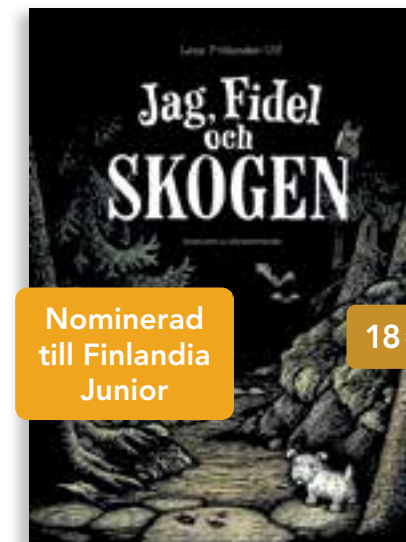
30€

Mårten Westö

EREMENKO
Berättelsen om en fotbollsfamilj

32€

Nominerad
till Finlandia
Junior

18€

Lena Frölander-Ulf
**JAG, FIDEL OCH
SKOGEN**

Peter Sandström

LAUDATURNominerad
till Finlandia-
priset

30€

Sofia Torvalds

BLIV DU HOS MIG

28€

Zinaida Lindén

VALENCIANA

25€

Alla SFV-medlemmar får 30 % rabatt på allmän litteratur hos oss!

Du får rabatten i vår nätbokhandel litteratur.sets.fi med kampanjkoden »Aktie123«. Här hittar du hela vårt sortiment med hundratals titlar. Öppet dygnet runt!

Du får också rabatt i

- S&S bokhandel, Bulevarden 7, Helsingfors. Öppet i december vardagar kl. 9-16.

- Bonnier Books bokhandel, Högbergsgatan 37, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 8.30-17.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

	PLOMMON	UPP-GIFT	POLIS	SKÅLLA	KAL	DRIV-MEDEL	SPRÅK	SPANAR
	→							
						DEL AV KRONA TÄTA MED TÄGVIRKE		
	ÖVERFÖRA ÄR BARND TAUVA						ASTAT FÖRKAST. LIG SAK	
	SKRAL					FEST- KLÄNNING		
	PLAN- TERA					MORAL		
						GREN- FÖRE- VISNING		
	SKRÅ	AV- SKILJA	FLIT HÄRD- GUMMI			KALLAS ANN-KAIS- TID PAUSA		
	VINST					HER TÄNK TE JAG ÄR SKÄNKTE NICKEL		
HUND- GÅRD	↓	POHJOLA PÅ SVENSKA	5	MÄNGD	VIVÖR MJUK		PYNT I PANNAN	10/2
								MILITÄR KVALLS- SYGNAL
FISKE- REDSÖN				HÄN- FÖRELSE MÖRK TID		BIBELBOK ÄVEN TJUGOTI		SKYNDIG
VACKER					REPA GRÖN- OMRÅDE		BERG KENTAS GRÄNNE	
					EN STIL- GRAD FJÄT		KLOCKAN PÄMINNA	
MÄKLA SMILA			KYSK HÄRSKAR KLÄGAN			KRYDDA		
JÄLL- SKAP- LEK					DOSA	BUR- FÄGEL NORD- VÄST		OS I NORGE
		PURKEN		TRÄD NEKANDE SVAR		MOT- SÄGELSE		DÄR ÄR BAGDAR HUVUD- STAD
SÅ KALLAD	→				CAPONE	LURAR RENGÅR RUTE- NUM		
BMA 2016	INTE INNE				BYGGDE NOA			NÄRIN PÅ LATIN
ANNO			SVART- SJUK			GISSA		FÖR- MÖGEN

NAMN: _____
 ADRESS: _____
 _____

Vinsten för kryss 4-2016 är årets SFV-biografier.
 Skicka in lösningarna senast 20.1.2017 till SFV:s redaktion,
 PB 198, 00121 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan
 också skanna eller fota din lösning och e-posta den på
redaktion@sfv.fi.

SUDOKU ENKEL

	5	4		7		8	1	
1	3	6				5	9	7
		3	8		9	1		
4								5
		5	1		7	3		
2	4	8				7	3	1
	7	1		2		6	4	

SUDOKU EXPERT

		7	1		9	8		
6								2
		9	7		3	4		
4		3	7	6				1
		8				6		
1		9	5	8				4
		1	6		7	5		
5								9
		6	5		1	3		

ANAGRAMJAKTEN

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med.

E-posta in det rätta svaret samt på vilken sida rubrikraden finns till redaktion@sfv.fi. Bland de rätta svaren lottar vi ut en bok i SFV:s biografiserie.

1. SNÅRET IFÖRT MÖ
2. TRAFIKVIMLETS VISPENS OSEDENS ÖS
3. BENSINPUMPEN CHILI GONDOL
4. JAKTRESORNAS DRINK FADDARE
5. LODIS UTLED KRULLEN

RÄTTA SVAR I ANAGRAMJAKTEN 3-2016:

1. KLASSLÄRARUTBILDNING sidan 12
2. SPRÅKTALKO sidan 7
3. LITTERATORMORGEN sidan 23
4. ANTIKVITETER sidan 18
5. HAVETS RÖST PÅ JURMO sidan 34

16 rätta svar e-postades in, dragningen gynnade Elisabeth Hindsberg i Helsingfors. Vinstboken torde vara framme.

SUDOKU EXPERT LÖSNING

2	4	7	1	6	9	8	5	3
6	1	3	4	8	5	9	7	2
8	5	9	7	2	3	4	1	6
4	9	5	3	7	6	2	8	1
7	3	8	2	1	4	6	9	5
1	6	2	9	5	8	7	3	4
3	2	1	6	9	7	5	4	8
5	7	4	8	3	2	1	6	9
9	8	6	5	4	1	3	2	7

SUDOKU ENKEL LÖSNING

9	5	4	6	7	3	8	1	2
7	8	2	5	9	1	4	6	3
1	3	6	4	8	2	5	9	7
6	2	3	8	5	9	1	7	4
4	1	7	2	3	6	9	8	5
8	9	5	1	4	7	3	2	6
3	2	1	6	9	7	5	4	8
3	6	9	7	1	4	2	5	8
5	7	1	3	2	8	6	4	9

KRYSSLÖSNING 3/2016

Sammanlagt 79 svar skickades in. Dragningen gynnade denna gång Henrik Fågelbärj i Vasa. Vinstböckerna torde redan vara framme.

				S	A	BEAG	OPUS SIVIL		
		→	P	I	L	↓	FRANK GATA		K
			S	A	P	P	O	R	O
			N	D	E	L	C	U	P
			S	K	Ö	N	H	E	T
			U	R	I	↓	HAU KÄRAN		I
		↓	A	R	B	E	T	S	T
			E	R	K	A	N	S	L
			K	E	L	Ö	L	S	U
			Ä	L	V	O	R	A	E
			A	V	G	Ä	N	G	I
			M	Ä	H	A	R	I	S
			O	M	G	Ä	E	N	D
			E	A	T	T	E	S	T
			Y	T	A	29	J	E	L
			O	D	I	Ö	S	M	Y
			E	D	E	N	J	A	G
			P	E	N	D	A	N	G
			U	T	S	J	O	K	I

ALLMÄNNA BIDRAG FEBRUARI 2017

Ansökningstid: 1-28.2.2017. Projektid: 6.2017-5.2018

KRITERIER:

Tyngdpunktsområden

Svenskspråkig utbildning. Projekt i syfte att stärka den svenskspråkiga utbildningen i Finland med målsättning att höja kvaliteten i skolorna och daghemmen.

- läs- och skrivfärdighet
- muntlig uttrycksförmåga
- studiebesök till företag och organisationer inom Finland eller Norden
- övriga kvalitetshöjande projekt

Anskaffning av digital- eller övrig teknisk utrustning understöds inte. Inte heller anskaffningar för skol- eller daghemsgårdar.

Finlandssvensk identitet. Projekt i syfte att förmedla eller stärka den finlandssvenska identiteten eller kulturen.

Samarbete över språkgränser. Projekt i syfte att höja värdet av att kunna svenska och därigenom även öka förståelsen för olika språkgrupper eller kulturer.

- samarbete genom tvåspråkigt projekt, gärna med nordisk koppling
- projekt som stärker det svenska språket hos svenskt-finskt tvåspråkiga
- projekt som stärker det finska språket hos enspråkigt svenska
- projekt som befämjar integration på svenska

100-årsjubileet av Finlands självständighet 2017. Gärna tvåspråkiga projekt inom kultur och bildning med anknytning till Finland 100 år. Projektet behöver inte vara godkänt av statsrådets kansli för Finland 100 år-programmet.

Övriga ändamål

- fortbildning (kurs, mäsä)
- auskultering (avsedd för ämneslärare som avlägger sin praktik vid annan ort än sin hemort)

- litteraturanskaffning
- evenemang inom bildning eller kultur, (musik prioriteras framom teater)
- verksamhetsbidrag (avsett för daghem, förskola och eftis inom den privata sektorn, förbund, svenskspråkig skola eller svenskspråkigt daghem på finskspråkig ort, eller språkbad på svenska)
- bokprojekt

Vem kan söka bidrag?

Organisationer

- Kommun/stad (skolor, daghem och övriga enheter)
- Föräldraföreningar
- Hem- och skola föreningar
- Ämnesföreningar, alumnföreningar

Privatpersoner

- lärare (även lärare som undervisar svenska i finskspråkiga skolor)
- barnträdgårdslärare (även övrig personal på daghem, förskola och efis)
- bibliotekarie
- kulturarbetare (inom musik, teater, konst eller litteratur)

Notera att gruppansökningar inte tas emot. Om flera privatpersoner ansöker för samma ändamål, skickar alla in en separat ansökan.

Du kan söka bidrag endast en gång per år. Om din organisation sökt i september, skall du inte söka på nytt i februari.

Privatpersoner kan inte beviljas bidrag två år i rad.

SFV beviljar inte bidrag för lägerskolor eller klassresor (med undantag för resor inom ramen för tyngdpunktsområdena beskrivna ovan).

Se http://www.sfv.fi/sv/sfv_bidrag/allm_bidrag/
Frågor: stipendier@sfv.fi eller SFV:s kansli, tfn 040-533 17 10.